

119

Ο ΑΓΙΟΣ ΤΑΦΟΣ.

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΣ

ΥΠΟ

Θ. ΤΙΜΑΓΕΝΟΥΣ.

Τ Π Κ Α Θ Ο Λ Ο Υ

Τ Ω Ν Ο Ρ Θ Ο Δ Ο Ξ Ω Ν Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α Ι

Ο Ὑ Γ Ρ Α Φ Α Σ.

SISMANOGLIO
MILANO

Ο ΑΓΙΟΣ ΤΑΦΟΣ.

« Οἱ τοῖς ἱεροῖς προσέχοντες γράμμασι σεσοφισμένην
ἔχουσι τὴν καρδίαν, ἔργων τε ἀγαθῶν ἐπιστήμονα, καὶ
ὀρθῇ πίστεϊ λαμπρυσμένην. »

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.

Εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι ἅπαντες μὲν οἱ Χριστιανοὶ, ἰδίως
δὲ καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐνδιαφέρονται οἱ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθο-
δόξου Ἐκκλησίας εἰς τὰ περὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ τὴν ὑπε-
ράσπισιν αὐτοῦ ὡς πατρῴας κληρονομίας ἡμεῖς ὀφείλομεν
ἀναλαμβάνωμεν ἐν πάσῃ περιστάσει, καὶ περὶ τοῦ Ἱεροῦ τῶν
Ἁγιοταφитῶν Κλήρου πᾶς ὀρθόδοξος ὀφείλει νὰ φωτίζῃ τοὺς
καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐτέρως πως δοξάζον-
τας. Ἐὰν ἡ ἀλήθεια ἀπολύτως ἦναι ἀρετὴ συμφέρουσα πᾶσι
καὶ ἐν πᾶσιν, αὐτὴ εἶναι ἐν τοῖς μάλιστα ἀναγκαιοτάτη καὶ
συμφορωτάτη, ὅταν παρασιωπωμένη ἢ καὶ ἐθελοκᾶκως δια-
στρεφομένη κινδυνεύῃ καὶ τὴν εὐσεβῆ πεποιθήσιν τῶν ὁμο-
γενῶν νὰ χαλαρώσῃ, δι' ἣν καὶ μόνην ἡ Ὀρθοδοξία ἵσταται
καὶ στήσεται, Θεοῦ εὐδοκοῦντος, ἐδραία μέχρι τῆς συντελείας
τοῦ αἰῶνος, καὶ τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἐνθερμον ἀφοσίωσιν πάντων
τῶν Ἁγιοταφитῶν ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ
τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

Σκοπὸς ἡμῶν δὲν εἶναι ἐν τῷ παρόντι ν' ἀποδείξωμεν ἱστορικῶς τὰ δικαιώματα τῶν καθ' ἡμᾶς Χριστιανῶν ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου. Τοῦτο εἶναι ἤδη προτεθρυλλημένον, καὶ μάλιστα καὶ ἐφ' ἡμῶν οὐχὶ πάλαι τὸ ζήτημα τοῦτο ἀπὸ μείζονος ἐξουσίας καὶ δυνάμεως κινήθην ἐλύθη, ὡς ἔπρεπεν, ὑπὲρ τοῦ δικαίου διὰ τῆς δικαιοφροσύνης τοῦ μεγαλόφρονος Σουλτάνου. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ θύελλα ἐκείνη ἠγέρθη φοβερά ὑπὲρ τὴν κληρονομίαν ἡμῶν ταύτην, ἀλλ' ὁ ἥλιος τῆς θείας δικαιοσύνης διέλυσε καὶ αὐτήν. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι πόλεμος κατ' αὐτῆς δεινὸς ἐκινήθη, ἀλλ' ὁ Θεὸς προωκονόμησε καὶ τὸν ἀρμόδιον ἐν τούτῳ στρατηλάτην αὐτοῦ, τὸν νέον Μακκαβαῖον, τὸν Πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλον, ὅστις δι' εὐσεβοῦς καὶ ἀτρομήτου εὐσταθείας ὑπερήσπισε τὰ δικαιώματα τῶν Ὀρθοδόξων. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι κίνδυνος μέγας ἐπεκρεμάσθη, ἀλλ' οἱ ἀγραυλοῦντες ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου διενεκαρτέρησαν μέχρις οὗ ἀπεσεύσαντο αὐτόν. Ἐὰν δέ ποτε ἡ ἀδέκαστος ἱστορία ἀναφέρῃ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, βεβαίως θέλει ἀποδώσει αὐτῇ τὰ δίκαια εἰς τὸν Σάμιον τοῦτον ἄνδρα, Ἁγιοταφίτην ὁμῶς, τὸν εὐκλεᾶ Πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλον.

Περὶ τούτων λοιπὸν δὲν προτιθέμεθα νὰ γράψωμεν ἡμεῖς προλαμβάνοντες τὴν ἱστορικὴν κρίσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ἐσχάτοις ἀνθρωποὶ τινες πεπλανημένης καὶ ἐμπαθοῦς βεβαίως κρίσεως γράφουσι περὶ τῶν τοῦ Ἁγίου Τάφου ἐν οὐδενὶ κόσμῳ ἄρρητ' ἀθέμιτα, ἀγνοοῦντες ἢ θέλοντες ν' ἀγνοῶσι τὰ τοῦ Ἁγίου Τάφου, ὅλοῦσι φρεσὶ θύοντες, ἡμεῖς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀναλαμβάνομεν τὸ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ὅσον ἐπιτρέπουσιν ὁ χρόνος, αἱ δυνάμεις καὶ αἱ ἄλλαι ἡμῶν ἀσχολίαι, νὰ

δώσωμεν πληροφορίας τινὰς, ὡς ἀφορμὴν ταύτας εἰς ἄλλους ἱκανωτέρους, καὶ, εἰ δυνατὸν, νὰ ἐξαγάγωμεν καὶ ἐκείνους ἐκ τῆς πλάνης καὶ τοὺς ἀναγνώστας αὐτῶν ἐκ τῆς ἀπάτης. Ἐν τούτοις δὲ ἀναγνόντες ἐσφαλμένα ὅλως καὶ ἀνύπαρκτα ἐν τινι τῶν ξένων ἐφημερίδων περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἅγιον Τάφον δὲν ἐξενίσθημεν γινώσκοντες, ὅτι οἱ ἄλλοεθνεῖς, τοῦλάχιστον οἱ τούτων καπηλευόμενοι τὴν ἀλήθειαν, τοιαῦτα περὶ ἡμῶν ἐκάστοτε ἐνασμενίζονται παίζοντες μᾶλλον ἢ σπουδαιολογοῦντες, ἀσχημονοῦντες μᾶλλον ἢ δικαιοπραγοῦντες καὶ ὑβρίζοντες μᾶλλον ἢ συμβουλεύοντες. Καὶ εἶπομεν ἡμεῖς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς περιαυτῶν—ἐφεῖται τούτοις ἀσχημονεῖν—. Τὸ ἀνέλπιστον ὁμῶς καὶ παράδοξον εἶναι, ὅτι καὶ τισ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐφημερίδων δὲν ἐδίστασε νὰ μεταφέρῃ εἰς τὰς στήλας αὐτῆς ἄρθρα, ἐν οἷς κακολογεῖται μὲν ὁ Κληρὸς τῶν Ἁγιοταφιτῶν καὶ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος, καταστρένονταὶ δὲ λογαριασμοὶ, ὁποίους ἐν τῇ νηπιότητι ἠκούομεν παρὰ τῆς μάμμης ἡμῶν διηγουμένης τὰ παραμύθια τοῦ Σεβᾶχ Ὁκλασσινού. *Ἐνας Πατριάρχης καὶ τριακόσιοι Καλόγηροι καταβροχθίζουσι δέκα ἑκατομμύρια φλωρία!* Πόσον καγχάζουσιν ἴσως εἰς τὴν ῥάχιν ἡμῶν οἱ πονηροὶ Εὐρωπαῖοι, ὅταν αὐτοὶ πλάττοντες τὸ τοῦ Ναστρατῆ Χότζα θρυλούμενον ἐκεῖνο αὐγὸν ἐλέπωσιν τινὰς τῶν ἡμετέρων προάγοντας, ὡς ἡ ἀνόητος ἐκείνη τοῦ μύθου γυνή, ὅχι πλέον εἰς ἓν, ἀλλ' εἰς ἑκατὸν τὸ καὶ ἐν ἀνύπαρκτον αὐγόν.—10,000,000! Πόσον εὐκολὸν εἶναι, τῆς κρίσεως ἀπίστεως, νὰ ρίπτῃ τις λόγους ἐπὶ τοῦ χάρτου! Βεβαίως μᾶς χλευάζουσιν αὐτοὶ οἱ ξένοι καὶ μᾶς οἰκτεῖρουσιν ἴσως διὰ τὴν ἀσυνεσίαν ἡμῶν.

Ἡμεῖς λοιπὸν θέλομεν ἀποδείξει, ἀνίσως οἱ περιφρονητικῶς

καλούμενοι Καλόγηροι Ἄγιοταφίται καὶ ὁ Πατριάρχης αὐτῶν, ἀνίσως ἦναι ἄξιοι τοιαύτης δολίας καὶ ἀτασθάλου γλώσσης ἀνίσως τὰ ἑκατομύρια τῶν φλωρίων δὲν ἦναι τῆς Χαλιμαῆς τὸ χρυσοῦν ὄρος· ὅποια καὶ ὅποσα αὐτοὶ οἱ Καλόγηροι Ἄγιοταφίται καὶ ὁ Πατριάρχης αὐτῶν κέκτηνται δικαιώματα εὐγνωμοσύνης παρὰ πᾶσι τοῖς ὁμογενέσι, δι' ὅσα δεινὰ υπέστησαν καὶ πάντοτε ὑφίστανται ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως καὶ εὐσταθείας τῶν ἱερῶν ἐκείνων προσκυνημάτων, καὶ δι' ὅσα ἀγαθὰ ἔπραξαν καὶ πράττουσιν ὑπὲρ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ἰδίως ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν τοῦ Ἱεροσολυμικοῦ θρόνου.

Καὶ ἄλλοτε ὡς καὶ σήμερον πολλοὶ δὲν ἐδίστασαν κενολογοῦντες νὰ περιῦρίσωσι διὰ συγγραφῶν οὐχὶ μόνον ἄτομα ἐκκλησιαστικά, οὐχὶ μόνον κοινότητά τινα ἱερατικὴν, ἀλλὰ καὶ, ὃ λυπηρότατον, ὅλον τὸ σύστημα τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἱεροῦ Κλήρου· ἔπραττον δὲ τοῦτο οἱ μὲν τῶν ἀλλογενῶν, διότι ἐφθόνουν αὐτὸν μὴ γονυπετήσαντα ἐνώπιον τῆς Δυτικῆς τηβένου, μηδ' εἰς τὴν ὄφρυν τῆς τυρβανοελίκτου τιάρας ὑποκύψαντα· οἱ δὲ τῶν ἡμετέρων, διότι ἐνόμιζον τοῦτο προκοπὴν καὶ φωτισμὸν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος! Ἄλλ' ἡ δεκαίφροσύνη καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀλήθειαν σέβας ἀνέστησεν ἄνδρας ἄλλους φιλαλήθεις καὶ φιλοτίμους, οἱ ὅποιοι καὶ διελάλησαν καὶ ἔγραψαν τὰ δίκαια καὶ εἰκότα ὑπὲρ αὐτοῦ· οὐδ' εἶναι χρεῖα, νομίζομεν, νὰ ἐπενθυμίσωμεν σήμερον οὔτε τὰς ὑπηρεσίας καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὸν ἐνθεον ζῆλον τοῦ Ἀνατολικοῦ Κλήρου ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἐκκλησιαστικοῦ ἄρχοντος μέχρι τοῦ κατωτάτου καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰ γράμματα, οὔτε τοὺς ἰδρώτας αὐτοῦ καὶ τὰ αἵματα, ὅσα ἐσπονηχορήθησαν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἐὰν δέ που τῆς Ἀνατολῆς

ἢ πολυμέριμος καὶ τυχοθηράτωρ τῆς Δύσεως προσηλυτομανία σήμερον ἀκόμη ἐπιτρέβουσα καλαμᾶται τὴν ὀρθοδοξίαν, πιστεύομεν ὅτι αὐτὴ διαμενεῖ ἀδιάστροφος καὶ ἀκλινῆς καὶ ἀκήρατος, οὐδὲ σκλευθήσεται, οὐδὲ μεταστήσεται, οὔτε διὰ συστηματικῆς βίας, οὔτε διὰ δόλου, οὔτε δι' ἑτεροδιδασκαλίας. Ἡ δὲ Μεγάλη ἡμῶν Ἐκκλησία βεβαίως ἐνεργεῖ καὶ δραστηκώτερον ἐνεργήσει ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου αὐτῆς καὶ κατὰ τῆς ἀδικίας τῆς Δύσεως. Θεέ! ἵνα τί ἐφρούραζαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν περὰ;

Ἡμεῖς δ' ἐν τῷ παρόντι θέλομεν ἐξετάσει ἰδίως, ὅποιοί τινες διετέλεσαν ἀρχῆθεν ἡ Ἄγιοταφίτικῆ ἀδελφότης καὶ οἱ ἀοίδιμοι Πατριάρχαι τῆς Ἱερουσαλήμ, τῶν ὁποίων διάδοχοι καὶ μιμηταὶ εἰσιν αὐτοὶ οἱ κακολογούμενοι ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐφημερίδος, καὶ οἱ κατ' αὐτὴν καταβροχθίζοντες δέκα ἑκατομύρια φλωρία, εἰ καὶ ἐξ οἰκείων τὰ βέλη.

Οὐδεὶς ἀρνεῖται, ὅτι ἐν ἀνθρώποις ὑπάρχουσι καὶ ἀρεταὶ καὶ κακίαι, καὶ ὅτι καὶ τὸ σφετερίζεσθαι καὶ καταβροχθίζειν ἀλλοτρίας οὐσίας εἶναι καὶ τοῦτο μία τῶν ἀνθρωπίνων κακιῶν· ἀλλὰ παρὰ τοῖς Ἄγιοταφίταις ἰδίως ἤκιστα οὐδὲ κατ' ἐπίνοιαν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχη τοῦτο. Καὶ ἔχει μὲν βάσιν ἐν γένει τὴν κακίαν τὸ πάθος τοῦτο, προάγεται δὲ ὁμως καὶ ἐκ τινος τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀναγκῶν· οἱ δὲ Ἄγιοταφίται εἰσιν ἅπαντες ἀδελφοὶ ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου αὐτοῦ μέχρι καὶ τοῦ Κανδηλάπτου, καὶ ἡ ἀνάγκη τούτου λογίζεται ἀνάγκη πάντων τῶν ἀδελφῶν· ἐν τῇ ἀγιοταφίτικῇ ἀδελφότητι ὁ Πατριάρχης εἶναι τῶν ἀδελφῶν ὁ πρεσβύτερος. Ἄνθρωποι λοιπὸν διαβιοῦντες οὕτω κοινοβιακῶς ἐν ἀδελφικῇ ὁμοφροσύνῃ, συνεσφιγμένοι τῷ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης δεσμῷ, πῶς θέλουσιν ἐπιζητεῖ ἕκαστος

ιδίας ωφελείας; Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἔχη παρ' αὐτοῖς χώ-
 ραν οἰοσδήποτε σφετερισμός; Τὰ τίνων δὲ καὶ θέλουσι σφε-
 τερισθῆ; Μήτι εἶναι λογικὸν νά ὀνομάζηται τις σφετεριστῆς
 τῶν ιδίων; Τοῦτο λέγεται καὶ εἶναι παραλογισμός. Ὁ σφε-
 τερισμός βεβαίως ἐνεργεῖται ἐπὶ ἀλλοτρίας οὐσίας, ὁ δὲ Ἅγι-
 ος Τάφος θεωρεῖται δικαίως παρὰ τῶν Ἀγιοταφитῶν σεβαστῆ
 καὶ ἱερᾷ κληρονομία πατροπαράδοτος, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ὀφεί-
 λουσιν ἕκαστος νά συντελῆ τὸ καθ' ἑαυτὸν πρὸς αὐξήσιν οὐ-
 χὶ πρὸς ἐλάττωσιν τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ εὐσταθεστέραν αὐ-
 τὴν νά παραδώσωσιν εἰς τοὺς διαδόχους. Ὁ Ἀγιοταφίτης ζῶν
 ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου ζῆ, καὶ ἀποθνήσκων καταλείπει κλη-
 ρονόμον αὐτὸ τὸ Κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου. Παρὰ τοῖς Ἀγιο-
 ταφίταις πᾶσιν ἀνεξαιρέτως, ὡς ἡ πατρὶς παρὰ τοῖς προγό-
 νοις ἡμῶν, καὶ πατρός καὶ μητρός καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων
 τιμιώτερον ὁ Ἅγιος Τάφος καὶ ἡ εὐκλεία καὶ ἡ εὐσθένεια αὐ-
 τοῦ ἔν δὲ καὶ μόνον παρ' αὐτοῖς ἐπικρατεῖ ἅγιον καὶ εὐσεβὲς
 φρόνημα, μία καὶ μόνη παρ' αὐτοῖς καθορᾶται ἄμιλλα, τίς νά
 φανῆ χρησιμώτερος ἐν τῇ διακονίᾳ αὐτοῦ, τίς νά διακριθῆ ὡς
 πρὸς τὰς ὑπηρεσίας. Ἀνθρώπους λοιπὸν βίου τοιούτου, φρο-
 νημάτων τοιούτων καὶ τοιαύτης ἐκ παιδῶν ἀγωγῆς εἰς τί ὡ-
 φελήσει ὁ σφετερισμός; Ὁ Ἀγιοταφίτης παρὰ τοῖς Ἀγιοτα-
 φίταις αὐτοῖς δὲν τιμᾶται, διότι ἠμπορεῖ νά ἔχη τοῦ ἄλλου
 πλεῖω, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ἡ τιμὴ προσφέρεται κατὰ τὰ
 πρεσβεῖα καὶ τὰς ἐκδουλεύσεις καὶ τὴν τοῦ βίου ἀγνότητα.
 Ὁ Ἀγιοταφίτης ὀφείλει ν' ἀρχίσῃ τὰς δοκιμασίας τῆς ὑποτα-
 γῆς, τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τοῦ ἀγιοταφитικοῦ, οὕτως εἰπεῖν, βί-
 ου ἀπὸ τῆς κανδηλαφίας, ἕως οὗ ἀνέλθῃ εἰς τὰ ἀνώτερα ἐκ-
 κλησιαστικὰ ἀξιώματα καὶ διὰ νά φθάσῃ εἰς αὐτὰ, οὐδεμίαν

χρεία οὐσίας ἢ χρημάτων, χρεῖαν ἔχει σεμνοῦ μόνον βίου.
 Παρὰ τοῖς Ἀγιοταφίταις δὲν γνωρίζεται ἡ πρὸς τὰ ἀνώτερα
 ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα σπουδαρχία, αὐτὰ δὲν διώκονται
 οὐδ' ἐπιζητοῦνται, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπιβάλλονται τῶν
 ἀδελφῶν τοῖς δοκιμωτέροις. Ὁ βίος τῶν Ἀγιοταφитῶν ὡς
 πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ὡς ἐκεῖνος τῶν ἀρχαίων Σπαρτια-
 τῶν ὡς πρὸς τὴν πολιτείαν. Εἰς τί λοιπὸν χρησιμεύσει αὐτοῖς
 ὁ πλουτισμός; Οἱ δὲ διὰ γῆρας ἢ δι' ἄλλην ἀνθρωπίνην ἀ-
 δυναμίαν εἰς ὑπηρεσίαν ἀνίκανοι, αὐτοὶ περιθάλλονται παρὰ
 τῶν νεωτέρων ἀδελφῶν. Εἰς τί λοιπὸν αὐτοῖς χρησιμεύσει ὁ
 πλουτισμός; ἔχουσι, ναί, ἔχουσι καὶ οἱ Ἀγιοταφίται πάθη,
 ἀλλὰ τὰ πάθη τούτων εἶναι εὐγενῆ, εἶναι ἅγια· αὐτὰ εἶναι ὑ-
 πὲρ τῆς εὐκλείας τῆς ἀγιοταφитικῆς κοινότητος. Διὰ τοῦ θα-
 νάτου ἀλλάσσουν καὶ τῶν Ἀγιοταφитῶν τὰ πρόσωπα, οὐχὶ
 θυμῶς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἄειποτε συγκρατοῦν καὶ συνέχον αὐ-
 τοῦς· ἡ μέριμνα ὑπὲρ τῆς καλῆς συντηρήσεως τῶν τοῦ Ἁγίου
 Τάφου, ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὰ συμφέροντα αὐτοῦ εἶναι τὰ αἰσθη-
 ματα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἐμπνέει εἰς ὅλην τὴν διαδοχικὴν, οὐ-
 τως εἰπεῖν, γενεὰν τῶν Ἀγιοταφитῶν, καὶ τὰ ὁποῖα ὁ πρεσβύ-
 τερος τούτων μεταδίδωσι τοῖς νεωτέροις. Καὶ τὸ πνεῦμα ἐ-
 κείνο, ὅπερ γνωρίζομεν ὑπάρχον εἰς τοὺς πρὸ τριῶν καὶ τεσ-
 σάρων αἰῶνων διατελέσαντας Ἀγιοταφίτας, τὸ αὐτὸ ὑπῆρχε
 καὶ μεταξὺ τῶν διαδόχων, καὶ τὸ αὐτὸ διασώζεται ἐπίσης
 εὐσεβῆς, ἐπίσης ἀκμαῖον καὶ ἐν τοῖς σήμερον τῷ Ἁγίῳ Τάφῳ
 διακονοῦμενοις. Τοιοῦτος λοιπὸν βίος παρ' αὐτοῖς δὲν κατα-
 μαρτυρεῖ κακοήθειαν τῶν κακολογούντων αὐτοὺς ὀπωσδήπο-
 τε; Διότι τί ἄλλο εἶναι εἰμὴ κακοήθεια τὸ ἐπὶ τὰ χεῖρα τρέ-
 πειν ἅπαντα; Τριακόσιοι καλόγηροι καὶ εἰς αὐτῶν Πατρι-

ἀρχης καταβροχθίζουσι πόσα; Δέκα ἑκατομμύρια φλωρία, πρόσοδον ἐτησίαν! Τὸ ψεῦδος τοῦτο εἶναι τόσον πλατὺ, εἶναι τόσον ἀναίσχυντον, ὥστε φέρον καὶ γέλωτα πλατὺν οὐδ' ἀνεσκευῆς χρήζει· παράδοξον ὅμως ὅτι δὲν ἀπεφάσισε καὶ ν' ἀναβιβάσῃ ὁ ψευδοπλάστης οὗτος κακολόγος καὶ τοὺς καλογήρους αὐτοὺς εἰς δέκα ἢ τοῦλάχιστον εἰς πέντε ἑκατομμύρια, διὰ νὰ ἦναι καὶ τὸ ψεῦδος ἀναλογώτερον καὶ ἡ καταβροχθισις πιθανὴ καὶ ἐφικτή. Κατὰ τὴν καλοκύνθη τῆς γελοίας παροιμίας πρέπει νὰ ἦναι καὶ ὁ λέβης. Ἐνὸς τῶ ὄντι ἀτόπου δοθέντος, μυρία ἐπακολουθεῖ. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἐξῆς.

Εἶπομεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς Ἀγιοταφίτικῆς ἀδελφότητος ἀρχῆθεν διαμένει τὸ αὐτὸ καὶ παρὰ τοῖς συγχρόνοις Ἀγιοταφίταις· ὁποῖον δέ τι τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐξετάσωμεν διὰ βραχέων ἀρχόμενοι ἱστορικῶς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος· ἐκ δὲ τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἐκθέσεως θέλει καταδειχθῆ, ὅτι οἱ δωρεάν καὶ παιδιᾶς ἴσως χάριν κακολογούμενοι οὗτοι Ἀγιοταφῖται, ὅτι καὶ ἐν πενίᾳ καὶ ἐν εὐπορίᾳ εἰσὶν οἱ αὐτοὶ καὶ ἀναλλοίωτοι, αὐτάρκεις καὶ ζηλωταὶ τῆς εὐκλείας καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ ὅτι ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τούτων οὐδόλως παραλλάσσει τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τῶν ἀρχαιοτέρων· καὶ καθὼς ἡ πενία δὲν ἐψύχρανε τὸν ζῆλον ἐκείνων, οὐδ' ἡ παροῦσα εὐπορία, ὀφειλομένη μὲν εἰς τὴν λιτότητα αὐτῶν τούτων, ἀναλογοῦσα δέ πως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τὰς χρείας τῆς παρουσίας τῶν πραγμάτων τάξεως καὶ τῶν μεγίστων ἀναγκῶν χαλαροῖ τὴν προθυμίαν τούτων πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ πρὸς τὸν πρέποντα βίον. Ἐὰν ἡ αὐξοῦσα περιουσία τινὸς μαρτυρῆ ἔσκεμμένην διαχειρίσιν καὶ οἰκονομίαν λελογισμένην καὶ προσ-

παθείας ἀξιεπαίνους, πῶς νὰ μὴν ἀποδίδωνται ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ αἱ αὐταὶ ἀρεταὶ καὶ εἰς τοὺς Ἀγιοταφίτας διὰ τὴν καλὴν κατάστασιν τῆς οὐσίας τῆς Κοινότητος ταύτης, ἀντὶ δὲ τούτου καὶ νὰ κακολογῶνται; Ἄδικία ταύτης πικροτέρα καὶ παραλογισμὸς τούτου ἀλογώτερος ἀμφιβάλλομεν ἂν ὑπῆρξαν παρ' ἀδίκους ἀνθρώπους. Μήπως αὐτοὶ προῦδωκαν κτήσιν τινα τῶν τοῦ Ἁγίου Τάφου; Μήπως αὐτοὶ δὲν ἤθλησαν πρὸς διάσωσιν τῶν σεμνῶν τούτων προσκυνημάτων, ὅτε ἡ Δύσις ἐν ἄρμασι καὶ ἐν ἵπποις καταξάνεστησαν κατὰ τῶν ἀπ' αἰῶνος δικαιωμάτων ἡμῶν; Μήπως . . . ; Ἀλλ' εἰς τί τὰ πολλὰ; Οἱ κακολόγοι οὗτοι ἔχουσι τι δίκαιον, καὶ τοῦτο ἴδιον. Τῶ ὄντι ὁ Πατριάρχης Κύριλλος, ἀληθὴς Ἰσραηλίτης καὶ ἐν ζήλῳ θεσβιτικῶ ἠδυνήθη νὰ ματαιώσῃ ὅλας τὰς προσπαθείας, καὶ νὰ διαλύσῃ ὅλας τὰς πλεκτάνας τῶν πατρῶνων τοῦ κακολόγου τούτου διατριβογράφου, καὶ διὰ ταῦτο αὐτὸς τε ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ ἄλλοι Ἀγιοταφῖται ἐγένοντο παρ' αὐτῶ ὑπόθεσις ὑβρεῶν· τὸ πάθος ὅταν λαλῆ, τοιζύτην ἔχει συνήθως γλῶσσαν. Συμφέρει ἴσως, καὶ διατί ἴσως; Συμφέρει βεβαίως εἰς τινὰς φανατικούς τῆς Εὐρώπης ν' ἀπορῆ ἡ Κοινότης τῶν Ἀγιοταφίτων, ἵν' εὐχερέστερον κατορθωθῶσι τὰ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου πονηρὰ αὐτῶν βουλευμάτα. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔσται, ὃ σεῖς οἰοιδήποτε πολυμέριμοι καὶ μισορθόδοξοι· οὐχ οὕτως ἔσται παρ' ἡμῖν. Ἐνόσω ἡ Ὀρθοδοξία ὑπάρχει, ἐνόσω ὁ ζῆλος τῶν Ὀρθοδόξων διατηρεῖται εὐσεβὴς καὶ ἀκμαῖος, ἐνόσω οἱ Ὀρθόδοξοι διορῶσι τὴν ἀποθὲν πως καὶ κρύβδην σοφῶς τεκταινομένην ἐπιβουλήν, οὐδέποτε οὐδαμῶς οὐδεὶς ἡμῶν ἤθελε συντελέσει εἰς τὸ νὰ στερηθῆ ἡ Ἀγιοταφίτικὴ Κοινότης τῶν αὐτονόμων, οὕτως εἰπεῖν, καὶ αὐθυπάρκτων αὐτῆς κτή-

σεων, δι' ὧν διασώζονται καὶ ἔσονται διασωζόμενα τὰ σεμνὰ τῶν θεοβχδίστων τρόπων προσκυνήματα· οὐδὲ εὐρεθήσεται τις ὧν καὶ λεγόμενος Ὁρθόδοξος, ὅστις νὰ παραβῆ ἐν γνώσει εἴτ' ἔθος, εἴτε κανόνα τῶν πατέρων· τὰ δὲ δίκαια τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιαστικῶν Κοινοτήτων προστατεύουσιν ἔνθεν μὲν κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ ἐντελλόμενοι, μὴ συγχέεσθαι τὰ δίκαια τῶν Ἐκκλησιῶν, ἔνθεν δὲ ἡ πεφωτισμένη Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου θέλουσα καὶ διατάσσουσα νὰ ἦναι σεβαστὰ, ἀνεπηρέεστα καὶ ἀναλλοιώτα.

Σήμερον δὲν εὐπορεῖ ὁ Ἅγιος Τάφος; Ναίσκε, κύριε, εὐπορεῖ. Ἡ δ' εὐπορία αὕτη δὲν καταβροχθίζεται; Ὅχισκε, κύριε· τὰ τοιαῦτα εἶναι ἀναίσχυντα ψεύδη, εἶναι μαρτύρια ἐμπαθείας. Ποῦ καὶ πῶς λοιπὸν δαπανῶνται; Τί μέλλει σοι τούτων; Τίς σοι πρόνοια μέτεστι τῶν ἀλλοτρίων; Ἀλλὰ μὴ σπεύδωμεν· καὶ τοῦτο δηλωθήσεται ἐν τοῖς ἐξῆς, διὰ νὰ φημωθῆ πᾶν στόμα βλασφημίας.

Ἰπεσχέθημεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὅτι θέλομεν παρακολουθήσει τοὺς Ἄγιοταφίτας ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 15. αἰῶνος, καὶ ὅτι θέλομεν ἐπισκοπήσει τὰς πράξεις καὶ τῶν σήμερον Ἄγιοταφιδῶν, ἐξ ὧν δηλωθήσεται, ὅτι οἱ σήμερον τριακόσιοι Καλόγηροι καὶ ὁ Πατριάρχης αὐτῶν εἶναι ὡς οἱ ἀρχαιότεροι ἐκεῖνοι, ἄγρυπνοι φύλακες τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ πάντων τῶν τοῦ Ἁγίου Τάφου, οὐκ ἄθλων, οὐ μόχθων, οὐ χρημάτων, οὐχ ὅ,τι ἄλλο φειδόμενοι πρὸς κόσμον, εὐκλειαν καὶ διάσωσιν τῶν τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ ὅτι αὐτῶν ἡ τοιαύτη ἀξιέπαινος καὶ ἀξιοθαύμαστος πολιτεία εἶναι ἡ αἰτία τῶν φωνασκιδῶν τοῦ κακολόγου τούτου διατριβογράφου ἀναμασσῶντος ταῦτά, ὅσα καὶ ἄλλοι πολλὰ κατ' αὐτὸν πολλάκις καὶ χθὲς

ἀκόμη καὶ πρώην ἐζήμεσαν. Εἶναι βέβαιον, οὐδ' ἀμφιβάλλεται, ὅτι ἡ ὕπαρξις καὶ διαιώνισις τῆς Ἄγιοταφικῆς ἀδελφότητος, ἡ διὰ παντὸς μέσου ματαιοῦσα τὰς ἀδιαλείπτους ραδιουργίας τῶν πολυασχόλων Φραγκισκάνων, αὐτὴ ταράττει τὰ σχέδια αὐτῶν, αὐτὴν δὲν χωρεύουσιν οἱ καλοὶ αὐτοὶ Χριστιανοὶ, καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτῶν ταῦτα δὲν ἐδίστασαν καὶ νὰ δημοσιεύσωσι. Ὁ Κ. Εὐγένιος Βορὲ ἐσχάτως ἐγένετο διερμηνεὺς, ἀτυχῆς ὅμως, τῶν ὁσίων εὐχῶν τῶν μισορθόξων τούτων. Εἶναι μοναχοὶ τινες, γράφει, (Γραικοί), οἵτινες ἀπατῶσι τοὺς Γραικοὺς, καὶ φανητιάζουσιν αὐτοὺς διὰ τὰ θησαυρίσωσιν, ὡς ἔχοντες ἀνάγκην διὰ τῶν χρημάτων νὰ φθείρωσι τὴν ὀθωμανικὴν διοίκησιν διὰ τὰ ἐξακολουθῶσι τὰς ἐπεμβάσεις αὐτῶν καὶ ἀρπαγὰς. Ἐν τούτοις ὅμως ὁ καλὸς οὗτος Ἀββᾶς δὲν λέγει, καταβροχθίζοντες, ἀλλ' ἔχοντες ἀνάγκην· καὶ οὗτος ὅμως καὶ ὁ διατριβογράφος κραυγάζουσι κατὰ τῆς εὐπορίας τοῦ Ἁγίου Τάφου· ἡ εὐπορία αὕτη εἶναι ὁ βράχος, ἐφ' οὗ συντρίβονται τὰ βουλεύματα αὐτῶν. Τὸν Κ. ὅμως Βορὲ οἱ ὀρθόδοξοι ἡμεῖς ὀφείλομεν καὶ νὰ εὐχαρισήσωμεν, διότι αὐτὸς τοῦλάχιστον ἐζήγησεν ὀπωσοῦν, διατὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἦναι πλουσία ἡ ὀρθόδοξος Ἄγιοταφικὴ ἀδελφότης. Γνωρίζει ὁ Κ. Βορὲ τὴν δύναμιν τῶν χρημάτων, ὅταν ἰσχυροὶ τινες ἐπιβάλλωσι χεῖρα ἄρπαγα κατὰ τῶν κτήσεων ἄλλων, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιθυμεῖ νὰ ἐλλείψῃ ὀπωσδήποτε τὸ ὄργανον τοῦτο ἐκ τῆς Ἄγιοταφικῆς ἀδελφότητος· ἀλλ' ὁ νέος κακολόγος διατριβογράφος παρουσιάζεται κρυπτάδια φρονέων· παρίσταται ὡς λυπούμενος διὰ τὴν ἐπὶ ματαίῳ, ὡς λέγει, δαπάνην τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Ἁγίου Τάφου, νομίζων, ὅτι ταῦτα λέγων ἤθελε κατωρθώσει δι' ἡμῶν αὐτῶν ὀπωσδή-

ποτε τὴν ἀφαίρεσιν τῶν εισόδων ἀπὸ τῶν Ἁγιοταφιδῶν, διὰ νὰ κατορθωθῇ ἀκολούθως εὐχερέστερον καὶ ἢ ὑπὸ τῆς Δύσεως ἀπὸ πολλοῦ διωκομένη καὶ τεκταινομένη ἀφαίρεσις καὶ ἀρπαγὴ τῶν ἱερῶν Προσκυνημάτων. Ὅποια καὶ ὅποσα δὲν βυσοδορεῖ ὁ δεινόφρων ξενάρπαξ ! Ἡ Φώκη, ὁ μῦθος λέγει, θρηνεῖ πρῶτον τὸ θῦμα καὶ ἔπειτα κατατρώγει. Ἡ μήπως καὶ ὁ Ἰούδας, ὅστις ἐμέλλε κατόπιν νὰ πωλήσῃ τὸν Ἰησοῦν, μήπως τὴν αὐτὴν δὲν ἐλάλει γλῶσσαν, ὅτε τῷ μύρῳ ἤλειφεν ἢ φιλόχριστος γυνὴ τοῦς πόδας αὐτοῦ ; *Εἰς τί ἡ ἀπώλεια τοῦ μύρου ;* ἔκραζεν ἐκεῖνος τότε, καὶ τὴν αὐτὴν ἀφίησι κραυγὴν ἐν ἐσχάτοις καὶ τις τῶν φιλοῦντων (;) ἡμᾶς ξένων ! Ὁ Ἀντίπατρος καὶ ὁ Κρατερός ἐνήργησαν προηγουμένως τὴν ἐκπάτρισι καὶ παράδοσιν τῶν ἐν Ἀθήναις ἐναντίων αὐτοῖς ῥητόρων, ἵν' ἀκολούθως εὐκοπώτερον ὑποτάξωσι τοὺς Ἀθηναίους ὅλοι δὲ οἱ αἰῶνες ἐμαρτύρησαν, ὅτι ἡ σοφὴ ἐπιβουλὴ δὲν ἐπέρχεται ῥάγδιον, ἀλλὰ προδιαθέτει, ἀλλὰ προετοιμάζει προασφαλίζουσα τὴν κατάκτισιν. Διακόσια ἤδη ἔτη ὑφίσταται τὰς πολυειδεῖς τῆς Δύσεως ἐπιβουλὰς ἡ Ἁγιοταφικὴ ἀδελφότης ἀμυνομένη εὐσεβῶς καὶ ὀρθοδόξως καὶ διαφιλονεικοῦσα σπιθαμῇ πρὸς σπιθαμὴν τὴν διάσωσιν τῶν σεπτῶν ἐκείνων Προσκυνημάτων· οἱ δὲ ἡμέτεροι οὐχὶ μόνον δὲν ἐψύχραναν, ἀλλὰ καὶ ὑπεξέκαλον τὸν ζῆλον τῶν Ἁγιοταφιδῶν, καὶ ἐν περιστάσεσιν ὑπεστήριζον τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν. Δικαιώματα δὲ ὑπὸ τόσων αἰῶνων σεβασθέντα, καὶ ὑπὸ τόσων περιστάσεων στερεωθέντα τίς χεῖρ τολμηρὰ θέλει μετακινήσει ; Τίς ποτε θέλει ὑπηρετήσῃ ξένην ραδιούργιαν ; Μὴ γένοιτό ποτε, ὥστε αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ νὰ καταρασθῶσιν ἡμᾶς διὰ σύγχυσίν τινα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαίων ! Ἡμεῖς ἄς παραδώσωμεν

τὰ δίκαια ταῦτα ἀνέπαφα καὶ ἀναλλοίωτα εἰς τοὺς μεθ' ἡμᾶς, ὅπως αὐτὰ παρὰ τῶν προγόνων παρελάβομεν· τοῦτο εἶναι ἔργον φρονήσεως, τοῦτο ὀφείλομεν ἡμεῖς καὶ εἰς τὴν προκάτοχον καὶ εἰς τὴν διάδοχον γενεάν. Ὡς τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα μετακινεῖν εἶναι ἔργον φρονήσεως, οὕτως ἄλογον καὶ ἀφιλόσοφον κρίνεται τὸ ἀνάπαλιν, μετακινεῖν τὰ καλῶς κείμενα.

Τῷ χιλιοστῷ λοιπὸν πεντακυσιοστῷ τριακοστῷ τετάρτῳ ἔτει ψηφίζεται Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Ἁγιοταφίτης Γερμανός. Πότε ; Ὅτε, ἐπειδὴ πρότερον ὑπέκειτο ἡ Παλαιστίνη τοῖς Σουλτάνοις τῆς Αἰγύπτου, οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἐτόλμων νὰ ἔρχωνται εἰς προσκύνησιν τῶν Ἱερῶν τόπων, οἱ δὲ Πατριάρχαι ἦσαν πενέσατοι καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ καὶ γυμνόποδες, ἐν ταῖς πέραν μὲν τοῦ Ἰορδάνου διάγοντες, ὀφείλοντες δὲ ν' ἀποζῶσιν ἀποχειροβίωτοι, αὐτοὶ οἱ Πατριάρχαι ὑφαίνοντες ἢ ἄλλο τι ἐργαζόμενοι, οὐδὲν παρ' οὐδενὸς ἔλεος, οὐδεμίαν οὐδέποθεν ἔχοντες πρόσοδον. Πότε ; Ὅτε ὁ μὲν ναὸς τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὰ ἄλλα μοναστήρια ἦσαν σεσαθρωμένα καὶ ἐτοιμῶρόπα καὶ σεσυλημένα ὑπὸ τε τῶν Ἀράβων καὶ τῶν χρηστῶν ἐκείνων Σταυροφόρων, οἱ δὲ Λατῖνοι ἐπέκειντο βαρεῖς κατὰ τῶν πτωχῶν ἡμετέρων Ἁγιοταφιδῶν, μεταχειριζόμενοι πρὸς τοὺς τότε κρατοῦντας ὄργανα τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν καὶ τοὺς αὐτῶν πρέσβεις. Καὶ ὁμως ὁ Ἁγιοταφίτης Γερμανός ὄφειλε νὰ ὑποστῇ τὰς δοκιμασίας τῆς πενιχρᾶς ταύτης Πατριαρχείας, ἀφ' ἧς δὲν εἶχε νὰ καταβροχθίζῃ ἄλλο ἢ πικρίας καὶ στερήσεις καὶ κακουχίας· ὄφειλε νὰ κατοική ἐν ὄρεσι καὶ ἐρήμοις ἀξένοις πένης, ὑφιστάμενος μὲν τὰς τῶν καιρῶν ἐκείνων θλίψεις, διασώζων δὲ ὅπως ἴσχυε τὰ ἡμέτερα ἀπὸ τῆς ξένης ἐπιβουλῆς καὶ ἀρπαγῆς, ἔχων δὲ ζῆλον

ἔνθεον ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου, τὸ αἶσθημα τοῦτο τὸ ζῶν ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς Ἁγιοταφίτου. Περιστάσεις κατεπίγουσαι ἄλλαι καὶ λυπηραὶ, καὶ οἱ τότε πλούσιοι Λατῖνοι κινδυνεύουσι ν' ἀφαιρέσωσι τῶν ἡμετέρων ὅ,τι ἡμῖν ὑπελείπετο· πολιτικὰ περιστάσεις πείθουσι τὸν μέγαν Σουλεϊμάν νὰ ἐκδώσῃ ὑπὲρ τῶν Λατίνων Χάττι Σερίφ, καὶ ἐντεῦθεν ὁρασεῖς αὐτοὶ κατασκευάζουσιν, ἀπόντος τοῦ Γερμανοῦ ἐν τοῖς πέραν τοῦ Ἰερδάνου, *σιδηροῦν κιβώτιον κάτωθεν διάκερον, καὶ θέττες αὐτὸ ἐπὶ τῆς Ἀποκαθλώσεως παρεσκευάζοντο ἵνα λειτουργήσωσιν ἐπ' αὐτοῦ.* Ἄλλ' ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς φθάνει ἀσραπηδὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ματαιώνει τὴν ἐπιβουλὴν ταύτην· καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ βασιλικὸν αὐτόγραφον λαμβάνει προστατεύον τὰ ἡμέτερα δίκαια. Ἄλλ' ἡ ἀπορία τῶν Ἁγιοταφιτῶν εἶναι δεινὴ, ἀλλὰ τὸ τούρλαιον τὸ μικρόν, ὃ ἦν ἐπίκω τοῦ Κουβουκλίου τοῦ Ἁγίου Τάφου, ὑπάρχει καὶ αὐτὸ πρὸς τοῖς ἄλλοις συντετριμμένον ὑπὸ τῶν Ἀράβων· ἄρα γε ἀπελπίζονται οἱ Ἁγιοταφίται; ἄρα γε ἐγκαταλείπουσι τὰ Ἱερὰ Προσκυνήματα; ἄρα γε ἀφίνουσι τοὺς τόπους τῆς πενίας καὶ τῶν ἄλλων θλίψεων; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Τὸ αἶσθημα τῶν Ἁγιοταφιτῶν οὐδ' ὑπὸ τῆς δεινοτέρας πενίας ψυχραίνεται, οὐδ' ὑπὸ τῆς μεγαλητέρας εὐπορίας φυσιοῦται· τὸ αἶσθημα τοῦ Ἁγιοταφίτου εἶναι τυφλὴ, δόξε εἶπεῖν, τυφλὴ ἀφοσίωσις πρὸς τὸν Ἅγιον Τάφον, εἶναι ἄσβεστον καὶ ἡμιστὰ φίλαυτον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γερμανὸς οὔτε τοῦ γήρατος τὴν ἀσθένειαν λογισάμενος, οὔτε μακρᾶς καὶ ἐπικινδύνου θαλασσοπορίας τὰς ταιλαιπωρίας, ἀναλαμβάνει ταξείδιον ἀποστολικόν, ἀναδέχεται παντοσεδεῖς κακουχίας, ἔρχεται εἰς Κωνσταντινούπολιν, περιέρχεται ἀπὸ τόπων εἰς τόπους καὶ ἐπαιτεῖ ἔλεος ὑπὲρ

τῶν Ἁγίων Προσκυνημάτων, ἡ δὲ εὐσέβεια τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν αἰδουμένη τὸν πολιούργον καὶ τεταλαιπωρημένον Πατριάρχην συντρέχει εἰς τὰς χρεῖας τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ ὁ Γερμανὸς φέρων τὰς καὶ κατ' Ἀποστολικὸν ἔθος προσφοράς τῶν ὁμογενῶν ἐπιστρέφει πάλιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀνακαινίζει λαμπρῶς τὸ τούρλαιον, ἀνεικοδομεῖ τὰ πεπονηκότεα μέρη τῶν Μονῶν, καὶ ἀποκτᾶ τὴν τῶν Κρατούντων προστασίαν καὶ εὐνοίαν καὶ δικαιοφροσύνην ἐπὶ τῶν δικαιομάτων ἡμῶν ἐν τοῖς θεοβαδίστοις ἐκείνοις τόποις. Ταύτην δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ τοὺς χρόνους πολιτείαν τῶν Ἁγιοταφιτῶν θέλομεν εὑρεῖ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Ἁγιοταφίταις ὁμοίαν καὶ ἀπαράλλακτον. Ὁ Πατριάρχης εἶναι γέρων ἤδη, καὶ φροντίζει ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ· σκέπτεται πῶς ν' ἀφήσῃ ἄξιον διάδοχον ἐν τῷ Ἀποστολικῷ θρόνῳ, ὅστις διαδεχόμενος αὐτὸν νὰ διαδεχθῆ καὶ τοὺς πόθους αὐτοῦ καὶ τοὺς πόνους ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου. Τοιοῦτον δὲ εὐρίσκει τὸν αἰίδιμον Σωφρόνιον, *ἄνδρα ἰλαρόν καὶ πᾶ θεῖα ὅτι μάλις εὐλαβῆ,* καὶ ζῶν παραδίδει τὸν πατριαρχικὸν θρόνον εἰς αὐτόν. Πρὸς τοιαύτας δὲ δεινὰς περιστάσεις ὁ Ἁγιοταφίτης Σωφρόνιος δὲν ἰλιγγιᾷ, οὐδ' ἀρνεῖται τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἅγιον Τάφον, ἀλλ' ἀναλαμβάνει τὰς ἡνίας τῆς εὐτελοῦς καὶ πικροστόλου ταύτης πατριαρχείας· διαδεξάμενος δὲ τὸν Γερμανὸν διαδέχεται κατὰ τὸ εἰκὸς καὶ τὸν ζῆλον ἐκείνου, καὶ ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου κατατρώγει καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Σωφρονίου. Ἐντεῦθεν δὴ καὶ αὐτὸς μιμητὴς τοῦ προκατόχου, ἀφειδῶν μόχθων καὶ κακουχιῶν, περιέρχεται καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς τόπους τῶν Ὀρθοδόξων ἐξαιτούμενος ἔλεος. Οἱ φιλόχριστοι Ὀρθόδοξοι σπεύδου-

σιν εἰς βοήθειαν τοῦ γεραροῦ τούτου Πατριάρχου, καὶ ὁ Σωφρόνιος ἐπιστρέφων εἰς Ἱερουσαλήμ δὲν καταβροχθίζει, ἀλλ' ἀνακαινίζει, ἀλλὰ καλλωπίζει τὰ τοῦ Ἁγίου Τάφου ἀνακαινίζει τὸν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἱερὸν Ναὸν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης· ἤρξατο κατασκευάζειν τὸ τέμπλον τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου· ἀναλαμβάνει παρὰ τῶν Λατίνων τὸ βόρειον μέρος τοῦ Γολγοθᾶ, τὸ ὁποῖον ἤρπασαν παρ' ἡμῶν βία καὶ δόσει χρημάτων ἐκεῖνοι, δαπανήσας πρὸς ἐξαγορὰν αὐτοῦ δώδεκα χιλιάδας χρυσᾶ φλωρία, τὰ ὁποῖα εἶχε δανεισθῆ· κτίζει ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Βηθλεὲμ τὰς τέσσαρας ἀψίδας τὰς ἐν τοῖς δυοῖν μέρεσι τοῦ Ἁγίου Σπηλαίου· καὶ τέλος πολλὰ μοχθήσας πλήρης ἤδη ἡμερῶν γενόμενος, χειροτονεῖ ἀνθ' ἑαυτοῦ Πατριάρχην τὸν αἰοίδιμον Θεοφάνην, ὁ ὁποῖος διαδεξάμενος τὴν πατριαρχίαν διαδέχεται καὶ τὸν ζῆλον τούτου καὶ τὰς κακουχίας καὶ τὰς αὐτὰς κατὰ τόπους πλάνας, δι' ὧν καὶ τὰ χρέη ἐκεῖνα τοῦ προκατόχου ἐπληρώθησαν, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ Φανάριον μετόχιον ἀγοράζεται. Οἱ αἰοίδιμοι Πατριάρχαι τῆς Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ διασώσωσιν ἀπὸ τῆς Λατινίδος ἐπιβουλῆς τὰ ἅγια προσκυνήματα, ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκύψωσιν εἰς μεγάλα χρέη, ὧν ἕνεκα οἱ Πατριάρχαι ἠναγκάσθησαν νὰ περιέρχωνται πλάνητες νυκτὸς καὶ ἡμέρας, γῆν καὶ θάλασσαν περιάγοντες, ταλαιπωρούμενοι καὶ κακουχούμενοι, εἰς κριτήρια ἐλκόμενοι ὑπὸ τῶν ἀντιβίων Λατίνων, ἐνώπιον βασιλέων καὶ ἡγεμόνων παριστάμενοι, καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως τοῦ Μεγάλου Θεοῦ ἀθλοῦντες. Πλανώμενοι δὲ ἔργον ἐποιοῦντο οὐχὶ μᾶλλον τὸ ἐξαιτεῖσθαι ἔλεος, ἀλλὰ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, τὴν προτροπὴν τῶν Χριστιανῶν πρὸς χρηστὰ ἦθη,

καὶ τὸν στηριγμὸν εἰς τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, κοινὸν ὅλως ἀγαθὸν χρηματίζοντες τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ δὲ αἰμνήστος οὗτος Θεοφάνης καὶ εἰρκτὴν ὑπέστη ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ κίνδυνον διέφυγε τῆς ζωῆς, καὶ ἐν τῷ τῶν φονέων λάκκῳ κατακλείεται, καὶ . . . ἀλλὰ ἡ διήγησις τῶν ἄθλων τοῦ Πατριάρχου τούτου εἶναι ἔργον ἱστορίας μᾶλλον ἢ αὐτοσχεδίου διατριβῆς ἐν ἐφημερίδι. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἴσως ἄχρηστον ν' ἀφήσωμεν ἀνθ' ἡμῶν τὸν αἰοίδιμον Δοσίθεον, Πατριάρχην καὶ αὐτὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, νὰ διηγηθῆ ὀλίγα περὶ τοῦ αἰμνήστου Θεοφάνους, ἐξ ὧν βεβαιωθήσεται ὅτι, ἀν οἱ Ἀγιοταφίται δὲν ἦσαν ὁποῖοι ὑπῆρξαν καὶ ὁποῖοι ὑπάρχουσι, βεβαίως τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα προσκυνήματα ἤθελον εἶναι ἔκπαλαι διηρπαγμένα καὶ ἀφηρημένα ἀπὸ τῶν ἡμετέρων.

« Συνήθεια ἐπεκράτησε (Δοσιθ. ΙΒ'. Α. γ'.) κατὰ τὰ ἐσπέρια τῆς παραμονῆς τῆς Χριστοῦ γεννήσεως γίνεσθαι ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ λιτανεῖαν μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Ἱερέων καὶ ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐρχομένης τῆς Λιτῆς ἐκατέρωθεν τοῦ μέρους, τοῦ βορείου φημὶ καὶ τοῦ δυτικοῦ, εἰς τὴν θύραν τοῦ Ἁγίου Σπηλαίου τὴν ἐν τῷ βορείῳ μέρει οὔσαν, διὰ μέσου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, εἰσῆρχετο τὸ Ἱερατεῖον διὰ τῆς βορείου πύλης εἰς τὸ Ἅγιον Σπηλαίου, καὶ ἔψαλλε τὸ Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν κτλ., εἶτα ἐξήρχετο τοῦ σπηλαίου διὰ τῆς νοτίου πύλης.

« Τότε ἐλθόντος τοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ βουλευθέντος ποιῆσαι τὴν ἐξ ἔθους λιτὴν, καὶ οὔσης χρείας εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἅγιον Σπήλαιον διὰ τῆς βορείου πύλης καὶ ἐξελθεῖν διὰ τῆς νοτίου, οἱ Λατῖνοι τῇ ὥρᾳ τῆς Λιτῆς εἶπον ὅτι ὁ Κανδηλάπτης ἐσθίει ἄρτον· θρόνου δὲ τεθέντος καὶ κα-

θήσαντος τοῦ Πατριάρχου, εἶπον πάλιν μετὰ πολὺ ὅτι ὁ Κανδηλάπτης ἀνῆλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ. (α). Ὁ οὖν Πατριάρχης Θεοφάνης οὐκ ἐτελείωσε τὸν ἑσπερινὸν ὕμνον, ἀλλ' εὐθὺς ἤλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἠσύχασεν· οἱ δὲ Λατῖνοι ἠρεμήσαντα τὸν Πατριάρχην ἰδόντες, ἐπειδὴ εἶχον προηραγμένον τὸ ἡμισυ τοῦ Γολγοθᾶ, ἐτρύπησαν τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν μεταξὺ τῶν ἀψίδων, ὡς δῆθεν σφῶν αὐτῶν ὃν τὸ ἡμισυ τοῦ Γολγοθᾶ, ἐτρύπησαν ἔτι καὶ τὴν ἀντικρὺ τοῦ θρόνου ἀψίδα, καὶ ἔβαλον ἐν σίδηρον ὄγκον φέρον ἀντίπερα. Τότε παροξυνθεὶς τῷ Πνεύματι ὁ Πατριάρχης, ἀπῆλθεν εἰς τὸν κριτὴν τοῦ τόπου καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὰ παλαιὰ τῶν Σουλτάνων Χρυσόβουλλα, καὶ ἔλαβε τῇ ἀποφάσει τοῦ κριτοῦ καὶ τὸ ἅγιον Σπήλαιον καὶ τὸν ἅγιον Γολγοθᾶν. Ἦν δὲ τότε πασσᾶς ἐντόπιός τις Abuful λεγόμενος, ὅσις, ὑποσχεθέντων αὐτῷ τῶν Λατίνων πολλὰ φλωρία, ἔβαλε τὸν Πατριάρχην εἰς τὸν Κουλάν, ἡγουν εἰς τὸν πύργον τῆς Ἀκροπόλεως εἰς φυλακὴν, καὶ τὸ ἑσπέρας παρεγένετο εἰς τὸν Καδδῆν τοῦ ὁμοφωνῆσαι αὐτῷ καὶ ἀποκτεῖναι τὸν Πατριάρχην. Ὁ δὲ κριτής ἐξουθένησεν αὐ-

(α) Αἱ κλεῖς τοῦ Σπηλαίου εἶχον περιέλθει εἰς χεῖρας τῶν Λατίνων διὰ τρόπον τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἀφίνομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστῃς νὰ χαρακτηρίσωσι. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἐπὶ Σωφρονίου Πατριάρχου, οἱ Πατέρες μετέβησαν εἰς Ἱερουσαλήμ χάριν τῆς ἐορτῆς, παραμείναντες μόνον τοῦ ἡμετέρου Κανδηλάπτου· ὁ δὲ, ἄνθρωπος ἀπλοῦς, θελήσας καὶ αὐτὸς ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνεπιστεύθη τὰς κλεῖς τοῦ Σπηλαίου εἰς τὸν Λατῖνον Κανδηλάπτην, παραγγείλας ν' ἀνάψῃ τὸ ἑσπέρας τὰς ἐν τῷ Σπηλαίῳ κανδήλας. Οἱ δὲ χρηστοὶ Λατῖνοι παρέλαβον τὰς κλεῖς ν' οὐδέποτε ἐπιστρέψωσιν αὐτάς, καὶ ἔκτοτε ἐγένοντο κύριοι τοῦ Σπηλαίου ὅσοι χρημάτων καλύψαντες τὴν ἀρπαγὴν, συγχωρηθέντος μόνον νὰ τελεῶσιν οἱ ἡμέτεροι κατὰ τινὰς ἐποχὰς θρησκευτικὰς τινὰς τελετάς.

τὸν, καὶ πέμψας ἐξέβαλε τῆς φυλακῆς τὸν Πατριάρχην, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. Ἐκρύβη ὁμοῦς ὁ Πατριάρχης, καὶ τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ καθ' ὃν γίνεται πανήγυρις ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Ἡλιοῦ, τῇ κειμένη μεταξὺ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς Βηθλεὲμ, ἐξῆλθε τῆς Ἱερουσαλήμ μετὰ τῶν γυναικῶν γυναικεῖα ἱμάτια ἐνδεδυμένος, ἀπὸ δὲ τῆς Μονῆς ἔφυγε νυκτὸς ἔν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ Ἄκρη. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ πασσᾶς τῆς Ἱερουσαλήμ, ἔγραψεν εἰς τὸν ἡγεμόνα τοῦ Τζηνίου συλλαβεῖν τὸν Πατριάρχην καὶ λαβεῖν ἐκ μέρους τῶν Φράρων τῇ χειρὶ αὐτοῦ τοσαύτας χιλιάδας φλωρία. Ὅθεν ἔπεμψεν ὁ ἡγεμὼν τὸν εὐνοῦχον αὐτοῦ εὑρεῖν τὸν Πατριάρχην, καὶ εὑρεν αὐτὸν ἐγγὺς τοῦ Καρμηλίου ὄρους παρά τινι κρήνῃ ἀναπαύμενον· Αἰθίοψ δ' ὧν ὁ εὐνοῦχος καὶ Χριστιανὸς τὸ πρότερον, εὐλαβηθεὶς τὸν κύριον Θεοφάνη ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς ὁδὸν εἰρήνης, φιλοδώρημα λαβὼν ἑκατὸν φλωρία. Ὁ δὲ Θεοφάνης φθάσας εἰς τὸ Ἄκρη, καὶ ἐπὶ νηὸς ἐπιβάς ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς ἣν ἤλθον καὶ Φράροι καὶ ἐκίνησαν ἀγωγὴν καὶ κρίνονται μετὰ τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸ βασιλικὸν βῆμα, καὶ λαμβάνει ὁ Πατριάρχης διὰ χρυσοβούλλου τὰ προσκυνήματα, καὶ δὴ τότε ἔλαβεν ἀπὸ τῶν Φράγγων Ἀποκαθήλωσιν, Γολγοθᾶν καὶ Ἄγιον Σπήλαιον, κτλ. »

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων καταφαίνεται ἔνθεν μὲν ἡ ξένη, βραεῖα καὶ ἄσπονδος κατάθλιψις κατὰ τῶν μακαρίων ἀνδρῶν τῆς Ἀγιοταφικῆς ἀδελφότητος, ἔνθεν δὲ ὁ μαρτυρικὸς ὄντως βίος τῶν αἰοιδίμων ἐκείνων Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, οἱ ὁποῖοι διὰ μόνης τῆς θείας χάριτος καὶ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ τῆς ἀγρύπνου φυλακῆς διέσωσαν πρὸς τοὺς δι-αδόχους τὴν ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου κυριότητα τῶν ἡμετέρων,

ἐν ἀνίσῳ πάλῃ ὅτε μὲν καταβαλλόμενοι, ὅτε δὲ καταβάλλοντες, καὶ νῦν μὲν πίπτοντες, νῦν δ' ἀνιστάμενοι, πάντοτε δὲ ἀμυνόμενοι, καὶ πάντοτε τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν διεκδικούμενοι. Καὶ εἶναι ἄρα ἀληθές, ὅτι οἱ μάλιστα συνεισενεγκάμενοι τῇ καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, καὶ οἷς πλείστη καὶ δικαία ὀφείλεται παρὰ τῶν ὁμογενῶν εὐγνωμοσύνη, εἰσὶν οἱ Ἀγιοταφίται, ὧν καὶ οἱ σήμερον διάδοχοι τιμῶσι διὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῶν βίου τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱεραρχίαν, καὶ διὰ τοῦ Ἀγιοταφισμοῦ, οὕτως εἰπεῖν, αὐτῶν δεικνύνται ἰσότημοι καὶ ἐφάμιλλοι, εἰμὴ καθυπέρτεροι τῶν ἀρχαιοτέρων.

Μετὰ πατριαρχεῖαν λοιπὸν τριακονταετῇ πλήρη πικριῶν καὶ στερησέων καὶ ταλαιπωριῶν κοιμᾶται ἐν Κυρίῳ ὁ ἀοίδιμος Θεοφάνης, καὶ διαδέχεται αὐτὸν ἀνὴρ ἐκκλησιαστικός, ἀνδρείος, φιλαλήθης καὶ μεγαλοπρεπέστατος, ὁ ἀείμνηστος Παΐσιος. Ἢδὴ οἱ ἕξωθεν πειρασμοὶ ἐπερίσσευσαν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων, ἡδὴ πρὸς τοῖς ἐκ Βατικανοῦ προσέθεινται νέα γένη, νέα φύλα, ἴση ἀναιδεία, ἴση τόλμη, ἴση δύναμις ἐπιβουλευόμενα τὰ ἡμέτερα, ῥάγδην, ἀρπάγδην ἐπερχόμενα· ἡδὴ ὁ Παΐσιος ὄρισταί ἵνα μαρτυρικώτερον διανύσῃ βίον, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τιθέμενος ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου. Ἀοίδιμε Παΐσιε, σὺ λοιπὸν εἶσαι ὁ δίκην κακούργου, σὺ ὁ ἅγιος καὶ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ ἀναβιβασμένος ἐφ' ἵππου ἐπιστάγματι ἐστρωμένου φορητῆρ, ἐλκόμενος ὑπὸ τῶν θημιῶν; ὦ καιροὶ, ὦ ἦθη! Οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν μὴ δυνάμενοι νὰ καταβάλωσι τὸν ἀκατάβλητον τοῦτον ἀθλητὴν, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκτελέσωσι τὰ πονηρὰ αὐτῶν βουλευμάτα κατὰ τῶν Ἱερῶν ἐκείνων προσκυνημάτων, διαβάλλουσιν, οἱ ἄθλιοι, τὸν ἅγιον τοῦτον Πατριάρχην τοῖς Κρατοῦσιν ὡς ἐπίβουλον! Τί δὲν μηχανᾶται ἢ κακία ὑπὸ τοῦ φανατισμοῦ οἰστρηλατουμένη!

Ὁ δὲ γερὰς τῆς Ὁρθοδοξίας οὗτος ὑπέρμαχος ὤφειλε νὰ ὑποστῇ μαρτυρικῶς τὰς συνεπείας τοιαύτης φρικτῆς ἐπιβουλῆς καὶ διαβολῆς, ἐφ' αἷς ὁ μακάριος Παΐσιος οὐδ' εἰς δάκρυα ἀνελύθη, οὐδ' εἰς παρακλήσεις, οὐδ' εἰς ὑποσχέσεις προσέφυγε· « τὸν δὲ Παΐσιον ᾤετό τις εἶναι ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ ἀναπαύομενον »· ἦτο δὲ ὅλως παραδεδομένος εἰς προσευχὰς καὶ εἰς τὴν μελέτην τοῦ Θεοῦ. Βέβαια ὁ Θεὸς ἐδοκίμαζε τὴν καρτερίαν τοῦ νέου Ἰωβ, τοῦ μεγαθλητοῦ τούτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, ἀθλοῦντος ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου. Τίς ἀναληγῆτι δύναται νὰ ἐκκαλύψῃ τὴν ἱστορίαν τῶν παθῶν τοῦ Ἀγιοταφίτου τούτου; Τίς ἀδακρυτὴ δύναται νὰ διέλθῃ τὰς κατὰ τὴν στυγνὴν ἐκείνην νύκτα καὶ ὕσας ἄλλας καὶ ἄλλοτε ἀληγῆδόνας τοῦ Ἀγιοταφίτου Παΐσιου; Ἡ ἀξία καὶ τὸ μέγεθος τῆς διαβολῆς, καὶ οἱ καιροὶ ἐκεῖνοι, ἔστωσαν αὐτὰ ἀντὶ πάσης ἱστορικῆς ἐκθέσεως. Μία Μίτρα κατασκευασθεῖσα πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου, κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα, δίδει ὕλην εἰς τὴν διαβολὴν ὡς δῆθεν δι' ἄλλην ἐτοιμασθεῖσα κερφαλὴν· καὶ εἰμὴ ὁ τότε μεγάλθυμος καὶ μεγαλόφρων καὶ εὐθύδικος Σουλτάνος διεγίνωσκε τὴν ψευδῆ καὶ αἰσχρὰν διαβολὴν, ὁ Ἀγιοταφίτης Παΐσιος ἤθελεν ὑποστῆ τὴν ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἀνήκεστον ποινήν. Ἄλλ' ὁ Σουλτάνος αὐτὸς λαβὼν εἰς χεῖρας τὴν Μίτραν καὶ περιεργασθεὶς αὐτήν, ὁ ἴδιος ἐγχειρίζει αὐτὴν τῷ Πατριάρχῃ, ὁ ἴδιος ἀποφαίνεται κατὰ τῆς διαβολῆς, δικαιώνει τὸν Πατριάρχην, περιβάλλει αὐτὸν τῇ ὑψηλῇ αὐτοῦ εὐνοίᾳ καὶ τιμωρεῖ τοὺς ἀδικήσαντας. Εὐγνωμοσύνη ἐθνικὴ ὀφείλεται εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου Σουλτάνου.

Ἐκ θείας λοιπὸν προνοίας σώζεται ὁ Πατριάρχης μετὰ

σκληρὰς βασάνους ἀπὸ βεβαιοῦ θανάτου· σωθεῖς δὲ ἐπιδίδο-
 ται ὄχι εἰς ἀναπαύσεις ὀφειλουμένας καὶ εἰς τὰ παθήματα κατὰ
 εἰς τὸ καταπεπονημένον αὐτοῦ σαρκίον, ἀλλ' ἀναλαμβάνει ἐρ-
 βωμενέστερον τὸ ἔργον τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ διακονίας. Ἦδη νέα
 φρικαλέα διαδραματίζονται ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὶ τῶν
 Ἁγιοταφίτων πατέρων ἀπαγχονίζονται μὴ ἔχοντες ὅπως ἐμ-
 πλήσωσι τὴν ἀπλησίαν ἀνδρῶν, καιρῶν καὶ ἡθῶν ἐκείνων·
 ἀλλ' οὐδεὶς τῶν Ἁγιοταφίτων καταλείπει τὴν τάξιν, εἰς ἣν
 ἐτάχθη· ὡς καλοὶ στρατιῶται τοῦ Θεοῦ ὑπερασπίζονται διὰ
 τῆς ζωῆς αὐτῶν τὴν ἱεράν ἡμῶν ἐκείνην κληρονομίαν. Ἦδη τὰ
 τῶν Ἁγιοταφίτων ἴστανται ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, ἤδη ὁ Ἅγιος
 Τάφος περιέρχεται εἰς ἀπορίαν καὶ ἀπόγνωσιν, ἤδη ἐφρούραξαν
 ἔθνη καὶ λαοὶ, ἤδη ὁ πλοῦς ἐν νυκτὶ καὶ πυρρὸς οὐδαμοῦ.
 Ναί, ἀλλ' ὁ Ἁγιοταφίτης ἤδη καὶ μᾶλλον ἀπρέξεται χεροῖν
 ἔχεται τοῦ πειθαλίου· ἤδη πολλαπλασιάζει τοὺς ἀγῶνας αὐ-
 τοῦ καὶ τὸν κάματον, ἕως οὗ παρέλθη καὶ ἡ τρικυμία αὐτῆ,
 ὅπως ἔλλαι προηγουμένα, ὅπως τόσαι ἄλλαι ἐπερχόμεναι,
 καὶ πύλαι ἄδου οὗ κατισχύσουσι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱερο-
 σολύμων. Καὶ δὴ ὁ Πατριάρχης ἔν' ἐπαρκέσει εἰς τὰς μεγάλας
 καὶ κατεπειγούσας τοῦ Ἁγίου Τάφου χρείας, ἀναγκάζεται ἐ-
 νιαυτοῦς ὅλους νὰ πλανᾶται ἐπαιτῶν ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου
 εἰς χώρας μεμακρυσμένας καὶ ἀξένους, θλιβόμενος, ταλαιπω-
 ρούμενος καὶ μυρία ὅσα ὑφιστάμενος, ἄλγος δὲ μέγα φέρων
 ὅτι τὸ Κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου ὑπέκειτο ἤδη εἰς χρεῖα μεγά-
 λα, καὶ ὅτι αὐτὸς δι' ὅλων τῶν μόχθων αὐτοῦ καὶ τῶν πλα-
 νήσεων δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸ τούτων, καὶ αἱ γυνο-
 ῦσάντες αὐτοῦ μελεδόνες ἐπήνεγκον αὐτῷ τὸν θάνατον τῷ
 1660, οὐχὶ ἐπὶ κλίνης ἀναπαύσεως, ἀλλὰ μακρὰν καὶ τοῦ

Θρόνου καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἀδελφῶν, ἐν
 ἀκτῇ τινι τοῦ Καστελορρίζου καὶ σκάφαντες εἰς τινας σκο-
 πιὰς κορυφῆν παρὰ τὴν θάλασσαν κειμένην, ἔθαιψαν ἐκεῖ
 τοῦ μακαρίτου ἐκείνου ἀνδρὸς τὸ λείψανον. Οἱ ἄθλοι, αἱ
 πάθαι καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ σεβασμίου τούτου Ἁγιοτα-
 φίτου εἶναι ἄξια εἰδικῆς πραγματείας μᾶλλον, ἢ ὅσον ἡμῖν
 ἐπιτρέπει ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης αὐτοσχεδίου διατριβῆς· ἡ-
 μεῖς δὲ μάλιστα ἀναγκαζόμεθα νὰ δικκόψωμεν τὴν ἱστορικὴν
 ἀρήγησιν δώδεκα διαδόχων Πατριαρχῶν, τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ
 λήξει γενομένων, ἀνδρῶν εὐσεβεστάτων καὶ ἐν τοῖς μάλιστα
 ἐνδόξων, τῶν αἰοιδίμων Νεκταρίου, Δοσιθείου, Χρυσάνθου, Με-
 λετίου, Παρθενίου, Ἐφραίμ, Σωφρονίου, Ἀβραμίου, Προκοπίου,
 Ἀθίμου, Πολυκάρπου καὶ Ἀθανασίου, ἀνδρῶν πάντων μὲν ἀ-
 ρετῆ καὶ συνέσει καὶ εὐσεβεῖ κεκοσμημένων ζήλω, ἐνίων δὲ
 καὶ ἐπὶ σοφίᾳ ἐκκλησιαστικῇ καὶ τῇ θύραθεν διαπρεψάντων,
 καὶ συγγραφαῖς ποικίλαις καὶ χρησίμοις καταγλαϊσάντων τὴν
 Ἐκκλησίαν καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Ἐξ ἀρχῆς τῆς παρούσης ἡμῶν προθέσεως ἠλπίσαμεν, ὅτι
 δι' ὀλίγων ἠθέλομεν δυνηθῆναι νὰ διέλθωμεν τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἁ-
 γίου Τάφου ἐνθέους ἀγῶνας τῶν αἰοιδίμων τούτων Πατριαρ-
 χῶν, πρὶν ἔλθωμεν εἰς τὸ κύριον τοῦ λόγου ἡμῶν θέμα· ἀλλὰ
 λεληθότως πως περιήλθομεν εἰς ἱστορίας χῶραν εὐρεῖαν, εὐ-
 ρυτέραν καὶ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ δέοντος. Πιστεύοντες δ'
 ἐν τούτοις ὅτι ἐν τῇ συντόμῳ ταύτῃ ἀφηγήσει τῶν τεσσάρων
 Πατριαρχῶν ἐγκατοπτρίζεται καὶ ὁ βίος τῶν ἄλλων ἐκείνων
 αἰοιδίμων Πατριαρχῶν καὶ τῶν ἐκείνους συγχρόνων Ἁγιοταφι-
 τῶν τοῖς αὐτοῖς ἐντραφέντων ἡθεσι, ταῦτά ὑποστάντων, τὰς
 κῆρας στερήσεις, τὰς αὐτὰς κακουχίας, τὰς αὐτὰς ἀλγηδόνες

ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου, φέρομεν τὸν λόγον εἰς τὰ περὶ τοῦ νῦν εὐκλεοῦς Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίλλου τοῦ δευτέρου, οὐχ ἵνα πλέξωμεν περιττὸν ἴσως ἐγκώμιον, ἀλλ' ἵνα φιμωθῆ πᾶν στόμα βλασφημίας, πληροφορηθῆ δὲ ὁλόκληρον τὸ γένος, καὶ τούτων μάλιστα εἴτινες περιεργότερον ἐρωτῶσι — *τί καλὸν προσγίνεται εἰς τὸ ἔθνος παρὰ τῶν Ἁγιοταφιτῶν*; — ἵνα πληροφορηθῶσιν ὅπασαν ὁ μὲν Πανάγιος Τάφος συντελεῖ εἰς τὴν προκοπὴν τῶν ὁμογενῶν, ὁ δὲ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Κύριλλος πηλίκᾳ ἔχει κεκτημένα δικαιώματα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ γένους, καὶ ἂν δικαίως ἐγκαυχῶνται οἱ Ἁγιοταφῖται εἰς τὸν φιλοτιμότερον τοῦτον Πατριάρχην. Ἡ δημοσίευσίς τούτων τιμῶσα δικαίως τὸν Πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων, δύναται ποτε ἴσως νὰ διεγείρῃ καὶ ἄλλων τὴν κοιμωμένην φιλοτιμίαν, νὰ περιστείλῃ δὲ τὴν βλάσφημον γλῶσσαν τῶν ἔργον ἐχόντων φίλον τὸ κακολογεῖν, πείσῃ δὲ καὶ τοὺς ἄλλοτρίως φρονοῦντας περὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Κλήρου καὶ Γένους, ὅτι εἰσὶ παρ' ἡμῖν ἄνδρες πάσης τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης ἄξιοι, ζηλωταὶ τῶν μεγίστων τοῦ γένους συμφερόντων καὶ ἄγρυπνοι φύλακες τοῦ χριστιανικοῦ ποιμνίου, ὁποῖος ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος, ἀνὴρ εὐσεβῆς, φιλόκαλος, φιλότιμος, φιλογενῆς καὶ φιλόμουσος. « *Καινοποιουμένης ἀεὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τῆς ἐπ' ἀρετῇ φήμης, ἀθανατίζεται μὲν ἡ τῶν καλῶν τι διαπραξαμένων εὐκλεία, γνῶριμος δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ παραδόσιμος τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἡ τῶν εὐεργετησάντων τὴν πατρίδα γίγνεται δόξα.* » Πολύβ. σ'. 54.

Ἔωλον ὅλως καὶ, τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤθελεν εἶναι σήμερον ἡ δημοσίευσίς, ὑφ' οἷων περιστάσεων δαινῶν εἰ-

χε κορυφωθῆ πάμμεγαλ ἐκεῖνο τὸ χρέος τοῦ Παναγίου Τάφου τὸ ἕως πρὸ ὀλίγου καταβαρῦναν τὴν Ἁγιοταφίτικὴν Κοινότητα· διότι κάλαμος σῶφρων ἀνδρὸς λογίου καλῶς ἐπισταμένου τὰς περιστάσεις ἐκεῖνας καλῶς ἐδήλωσεν ἄλλοτε τὰ αἷτια δι' εἰδικῆς πραγματείας, καὶ ὅπως ἐλύθη αὐτὸ διὰ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν προσπαθειῶν πάντων τῶν προκατόχων Πατριαρχῶν, μάλιστα δὲ τοῦ αἰοδίου Ἀθανασίου, εἰς ὃν τῷ ὄντι ὀφείλεται ἡ συντέλεια τοῦ ἔργου τῶν προκατόχων καὶ ἡ παλινόρθωσις τῶν Ἁγιοταφίτικῶν πραγμάτων. Περὶ δὲ τῶν ἐσόδων τοῦ Ἁγίου Τάφου οὐδ' ἡμᾶς, οὐδ' ἄλλον τινὰ ἔταξαν λογιστὰς· ἡ οὐσία τοῦ Ἁγίου Τάφου διὰ μυρίων ἀγώνων καὶ κινδύνων παντοειδῶν πάντων τῶν κατὰ καιροὺς Ἁγιοταφίτων ἀποκτηθεῖσα, διὰ φρονήσεως ἐπισήμου φυλαχθεῖσα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐξηθεῖσα, αὐτὴ ἀνήκει καθ' ὅλα τὰ ἐν ἀνθρώποις δίκαια, κατ' αὐτὸν τὸν ἐκκλησιαστικὸν Κανόνα, μὴ συγχέεσθαι τὰ δίκαια τῶν ἐκκλησιῶν, ἐντελλόμενον, κατ' αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τῆς Κυβερνήσεως, ἀνήκει εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κυριότητα, δικαιοδοσίαν καὶ διαχείρισιν τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλῆμ, Θρόνου Πατριαρχικοῦ αὐτοκεφάλου· ἡ οὐσία τοῦ Ἁγίου Τάφου ἐξασφαλίζει καὶ ἐπιδιώκει τὰ συμφέροντα αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου, διασώζει τὰ σεβάσματα προσκυνήματα ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς ἀγρύπνου καὶ ἰσχυρᾶς, συντηρεῖ καὶ κοσμεῖ τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἀλλαχοῦ Ἁγιοταφίτικὰ Μοναστήρια καὶ τὰς Ἱεράς Ἐκκλησίας, καὶ φωτίζει τοὺς ὁμογενεῖς, ἰδίως δὲ τοὺς ἀθλίους ἐκεῖνους ὁμοδόξους Ἄραβας, τοὺς ὑπὸ τὴν ποιμαντορικὴν κηδεμονίαν τοῦ Ἱεροσολυμικοῦ Θρόνου. Περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἁγιοταφίτων, τριακόσιοι, ἀφίνομεν εἰς τὸν διατριβογράφον αὐτὸν νὰ *καμαρόνη* τὰς πολιτειογραφικὰς

γνώσεις του, τὰς τόσον ὀρθὰς, τὰς τόσον ἀληθεῖς, ὅσον καὶ αἱ περὶ τῶν ἐσόδων τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ διατριβογράφος καὶ ὅσοι κατ' αὐτὸν ὑπὸ τὰς ἀτασθαλίας ταύτας κρύπτουσι, καὶ διατὶ ὄχι ἐκχέουσιν; ἐκχέουσιν ὕβρεων ἰὸν κατὰ τοῦ ἤδη ἐνδόξως ἰθύνοντος τοῦ οἴκτου τοῦ Ἱεροῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων Κυρίλλου, φέρει ἴδωμεν, ὑποῖαι αἱ πράξεις τοῦ ὄντως Μεγατίμου τούτου πατριάρχου ἀπ' αὐτῆς τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως, τί καλὸν προσγίνεται εἰς τὸ γένος παρὰ τῶν Ἁγιοταφίτων, καὶ τί ἐν μέρει καὶ καθόλου ὀφείλει πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς πάντας τοὺς Ἁγιοταφίτας τὸ ἡμέτερον γένος, καὶ πόσον φειδωλοὶ πρέπει νὰ ἦναι εἰς τὰς ἀδίκους κρίσεις ὅσοι ποιοῦνται λόγον δημοσίᾳ περὶ ἀνδρῶν τοιούτων, καὶ ἀνίσως ἢ πικρία τῶν λόγων πρέπη κατὰ πάντων νὰ ἐκχέηται, καὶ ἀνίσως τὸ σάρωθρον τῆς κακολογίας πρέπει πάντας φύρδην μίγδην νὰ σαρόνη. Ἐν τοῖς ἔργοις δὲ καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου θέλει ἐγκατοπτρισθῆ ὅλη ἡ εὐγενὴς καὶ μεγάλη καρδία Αὐτοῦ, ὅλοι οἱ εὐγενεῖς πόθοι καὶ αἱ σοφαὶ αὐτοῦ βουλαὶ, καὶ βέβαια πᾶς εὐλικρινὴς ἤθελεν ἀνακράζει, εἶθ' ἡμῖν εἶεν δέκα τοιοῦτοι συμφράδμονες Ἀχαιοί!

Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὅτε πρὸ δεκαεπτὰ περίπου ἐτῶν ἀνέβη κοινῇ ψήφῳ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, τὸ κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου δὲν ἦτον ἀκόμη ἐλεύθερον χρεῶν· ἡ ἀπορία τοῦ Ἁγίου Τάφου δὲν συνεχώρησεν εἰς τοὺς προκατόχους Πατριάρχας τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἀλλαχοῦ Ἁγιοταφικῶν Μοναστηρίων καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν· ἡ ἀπορία τοῦ Ἁγίου Τάφου ὁμοίως δὲν εἶχε συγχωρήσει νὰ προσκτηθῶσι δι' ἀγαρᾶς ἐν Ἱεροσολύμοις αἵτε ἀρχαῖαι Ἐκκλησίαι περιελθοῦσαι

ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων εἰς ἀλλοτρίαν κατοχὴν, ἢτε οἰκίαι καὶ οἰκόπεδα κείμενα ἐν ἐπικαίρῳ θέσει, ἐφ' οἷς ὁ ξενισμὸς χρυσί-οις βαλαντίοις καὶ βραδιουργίᾳ πολλῆ ἐπωφθαλμία· ἡ ἀπορία τοῦ Ἁγίου Τάφου δὲν συνεχώρει δαπάνας, εἰ καὶ ἀναγκαίας, περὶ τὴν διακόσμησιν τῶν ἐκεῖ ἡμετέρων Ναῶν· ἡ ἀπορία τοῦ Ἁγίου Τάφου δὲν συνεχώρει οὐδὲ τὴν εἰς τὰ γράμματα δέουσαν ἐπιμέλειαν, εἰ καὶ οὐδέποτε ἔπαυσεν ὁ θρόνος διεκτηρῶν σχολεῖον ἑλληνικὸν πρὸς μὀρφωσιν τοῦ Ἁγιοταφικοῦ κλήρου. Τὰ Μοναστήρια καὶ οἱ Ἱεροὶ Ναοὶ ἔφερον ἤδη χιτῶνα πενιχρὸν, καὶ τὰ σήμαντρα τοῦ ἐτοιμοῦρβόπου ὑπῆρχον ἐκφανῆ· εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν προκατόχων κατεβάλλετο ἐκ τῶν ἐνότων πᾶσα ἐπιμέλεια· εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ ὁ προκατόχος αἰδιδίμος Ἀθανάσιος ὑπῆρξε πολὺς ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ τέλετα ἀπέκειντο εἰς τὸν εὐκλεῆ ἐκείνου διάδοχον, τὸν Πατριάρχην Κύριλλον. Μόλις ὁ Πατριάρχης Κύριλλος εἶδεν ἐλεύθερον χρεῶν τὸ κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ ἀμέσως ἐπιχειρεῖ τὴν ἀνόρθωσιν καὶ ἀνέγερσιν τῶν Μοναστηρίων καὶ τῶν Ναῶν καὶ τὴν τούτων φιλοκάλως διακόσμησιν. Ἢδη ἀνεγείρονται, ἐπισκευάζονται καὶ καλλύνονται τὰ περὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ Μοναστήρια, ὁ Ἅγιος Σάββας, ἡ Βηθλεὲμ, ὁ Ἅγιος Γεώργιος, ὁ Προφῆτης Ἡλίας, ὁ Σταυρὸς, ἡ Γεθσημανὴ καὶ εἴτι ἄλλο. Ἢδη ἀνεγείρονται, ἐπισκευάζονται καὶ καλλύνονται πάντα τὰ ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ Μοναστήρια, ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ὁ Ἅγιος Δημήτριος, ὁ Ἅγιος Γεώργιος, οἱ Ἅγιοι Θεόδωροι, τὸ τοῦ Ἁγίου Προδρόμου, ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος, ὁ Ἅγιος Γεώργιος τὸ Νοσοκομεῖον, ὁ Ἅγιος Γεώργιος τῆς Ἑβραϊκῆς, οἱ Ταξιάρχαι, ἡ Μεγάλη Παναγία, ἡ Σεϊτναῖα, ὁ Ἅγιος Εὐθύμιος, τὸ Μετόχιον τῆς Γεθσημανῆς. Ἢδη ἐπισκευάζεται καὶ

καλλύνεται τὸ λεγόμενον Παλαιὸν Πατριαρχεῖον, ἤδη ἀγοράζονται οἰκίαι γειτνιάζουσαι, καὶ ἐνοῦνται καὶ αὐταὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις μὲ αὐτό. Ἦδη ἀνοικοδομεῖται καὶ φιλοκάλως καλλύνεται νέον Πατριαρχεῖον, ἄξιον τῆς ἐθνικῆς φιλοτιμίας καὶ τῆς σπανίας φιλοκαλίας τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου. Ἦδη, ἵνα μὴ τὰ πολλὰ λέγω, ἤδη πάντα τὰ Μοναστήρια, πάντες οἱ Ναοὶ ἀπεικιδύονται τὸν πρὶν πιναρὸν χιτῶνα, καὶ ἀναβάλλονται τὸν πρέποντα, τὸν ὁποῖον ἐνεούργησεν ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ φιλόκαλος προαίρεσις τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, καὶ ἔχουσιν ἀπὸ τοῦδε καὶ οἱ προσκυνηταὶ παντὸς βαθμοῦ καὶ πάσης τάξεως καὶ πάσης πληθῆος ἄξια καταλύματα πρὸς ἀνάπαυσιν, ἄξια τοῦ γραικικοῦ ὀνόματος. Πρὸς ἔργα δὲ τοιαῦτα πηλίκαι δαπάναι καὶ πηλίκαι ἀγῶνες ἀπαιτοῦνται, εἶναι περιττὸν ἡμεῖς νὰ εἴπωμεν. Ἀλλὰ δεῦτε ἄγωμεν εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Σταυροῦ, κακεῖ ἴδωμεν τὸν φιλομουσώτατον Πατριάρχην Κύριλλον. Μοναστήριον κείμενον μεταξὺ δένδρων εὐσκίων, μακρὰν τῆς τύρβης τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ, ἐν μαγευτικῇ τῷ ὄντι θέσει, μεταβάλλει ὅλον εἰς Λύκειον ὁ φιλόμουσος Πατριάρχης. Λαμπρὰ δωμάτια τοῦ διευθυντοῦ, τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων καὶ τῶν ὑποτρόφων μαθητῶν, αἴθουσα μεγάλη καὶ μεγαλοπρεπῆς διὰ τὰς δημοσίας ἐξετάσεις· δύο ναοί, ὁ μὲν προὔπαρχων ἀνακαινισθεὶς, ὁ δὲ τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἐκ βάρων ἀνεγερθεὶς. Βιβλιοθήκη λαμπρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆς κατὰ τὸν τρόπον τῆς τοῦ Ὄθωνείου Πανεπιστημίου· πάντα τὰ ἄλλα χρειώδη μεγαλοπρεπῆ καὶ εὐρύχωρα, ἀμιλλώμενα πρὸς τὰ μεγάλα τῆς Εὐρώπης ἐκπαιδευτήρια ὑποτρόφων μαθητῶν, ταῦτα καὶ τὰ τοιοῦτα εἶναι μαρτύρια τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως τοῦ Πατριάρχου τούτου, τοῦ νεύσει Θεοῦ καὶ δυνάμει

διέποντος σήμερον τὸν θρόνον τοῦ Ἀδελφοθέου καὶ τούτων ἄλλων προκατόχων ἀνδρῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων, ἐφ' ᾧ καὶ δικαίως ἡ πρωτογενὴς Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων φαιδρῶ ἐγκουχᾶται προσώπῳ. Ἡ θεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ αὕτη Σχολὴ τοῦ Πατριάρχου ὄρισταί, ἵνα μορφώσῃ Κληρὸν πεπαιδευμένον καὶ εὐσεβῆ μετ' ἐπιγνώσεως, καὶ ἐν ἡθεσι πρέπουσι τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ αὐτῇ τῇ Ἱεροσολύμων ἀρμοδίως καὶ τῇ ἐνεστώσῃ ἐποχῇ. Ἀλλ' ὁ σκυπὸς τῆς σχολῆς ταύτης εἶναι μεγαλῆτερος· ἀπὸ τῆς σχολῆς ταύτης, τὴν ὁποῖαν ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἐν μέσῳ τῆς Παλαιστίνης μεγάλην τε καὶ λαμπρὰν ἀνήγειρε, καὶ ταύτην φρουκτωροῦσαν καὶ σελαγίζουσαν ὑψοῦ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν τῆς Ὀρθοδοξίας ὡς φάρον ὑψιφανέστατον ἐπηξέ καὶ ἐστήριξε, θέλει ἐκλάμψει φκεινὸς ὁ φωτισμὸς τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας, καὶ ἀπ' αὐτῆς ὡς ἀπὸ πηγῆς πολυχεύμονος θέλει ἐκρεύσει ὁ πολιτισμὸς ἐκεῖ, καὶ ὅπως ἄλλη γλώσσα προφητικὴ ἐκφαντικώτερον εἶπεν, « ἐκ Σιών ἐξελεύσεται νόμος καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. » καὶ μετ' οὗ πολὺ ἔσεται ἡ Ἱερουσαλήμ ὄχι ὡς ὅσις πολιτισμοῦ καὶ ἐπιστήμης, ἀλλ' ὡς ἥλιος φωτίζων καὶ ζωογονῶν. Τοῦ νῦν Μακαριωτάτου Πατριάρχου Κυρίλλου κοινωφελέστατον καθίδρυμα εἶναι ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις συστηθεῖσα Πατριαρχικὴ Σχολή. Ἀναλογιζόμενοι δὲ τὰς ἰδίας τῶν Ἀγίων Τόπων περιστάσεις παλαιάς τε καὶ νεωτέρας, ὀφείλομεν γὰρ εἴπωμεν ὅτι κατὰ θεῖαν ἀληθῶς ἐμπνευσιν προέθετο ἡ Α. Μακαριότης γὰρ στηρίξῃ τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς ἐν τῇ ἀληθεῖ πίστει, καὶ γ' ἀσφάλισῃ αὐτοὺς κατὰ τῆς ἔξωθεν ἐπιβουλῆς. Τῆς διδασκαλίας οὐδὲν ἐπῆρχε προσφορώτερον καὶ ἀρμοδιώτερον μέσον πρὸς ἐπί-

τευξιν τοῦ διπλοῦ σκοποῦ, τῆς διανοητικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀσφαλείας τῶν ὀρθοδόξων λαῶν τῆς Συρίας, διὸ καὶ τὸ κλέος τῆς Α. Μακαριότητος ἐπὶ τούτοις ἔσεται ὄντως μέγα καὶ δικαιοτάτον. Ἦτε παροῦσα καὶ αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ μετ' εὐγνωμοσύνης εὐλογήσουσι τὸ ὄνομα Αὐτῆς, ἀξιομίμητον ἐπιδεικνύμεναι παράδειγμα μετρίστης καὶ θεαρέστου ἐνεργείας (Ἀμ. ἀθ. φύλ. 845). Ἀλλὰ δεῦτε ἐπισκοπήσωμεν καὶ τὰς ἄλλας πρὸς τὰ γράμματα προσπάθειας τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου.

Ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη ἰδίως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀνέκαθεν ὑπέστησαν τὰ δεινὰ τῶν θρησκευτικῶν παθῶν τῆς Δύσεως, τῆς ὁποίας οἱ ἀρπακτῆρες ὄνυχες ὀξύτεροι ἐβυθίζοντο εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς ταύτης. Οἱ Σταυροφόροι ἐκεῖνοι, ἡ ἀληθῶς μάστιξ τῶν Ἀνατολικῶν Χριστιανῶν, αὐτοὶ πρῶτοι ἐνέσπειραν τὰ ζιζάνια τῆς θρησκευτικῆς ἀντιζηλίας, αὐτοὶ πρῶτοι ἠρέθισαν τὸ ὄρεκτικὸν τῶν ἐκ Βατικανοῦ, καὶ δι' αὐτοὺς ἔκτοτε τὰ σμῆνη τῶν Ἰησοῦϊτῶν, τῶν Φραγκισκάνων, τῶν Καζαριστῶν, τῶν ἄλλων πολυωνύμων Καλογηρικῶν Δυτικῶν ταγμάτων, ἐπῆλθον καὶ ἐπέρχονται κατὰ τῶν Ὄρθοδόξων χωρῶν τούτων, εἰ καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Δύσεως « πολλὰ οὐρεὰ τε σκιδέοντα, θάλασσά τε ἠχήμεσσα ». Τὸ ἔργον δὲ τῶν ἀκοιμήτων τούτων ἀνδρῶν ἔσχεν αὐτόθι ὑποσῆριξιν τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῶν πρηνελθόντων αἰώνων, ἐξ ἧς εἶχον ἐρημωθῆ καὶ ἐκβαρβαρωθῆ αἱ χώραι αὗται, καὶ δι' ἦν τὸ ἔργον τοῦ προσηλυτισμοῦ ἐξησκειτο θαρύτερον καὶ ἀδεέστερον, καυτηριασθείσης ἅπαξ τῆς θρησκευτικῆς τῶν λαῶν ἐκεῖνων συνειδήσεως. Οἱ Πατριάρχαι τῶν Ἱεροσολύμων ἔβλεπον ταῦτα πάντα μὲ στεγνάζον ὄμμα, καὶ τὰ δέοντα ἐπραττον, ἀλλ'

οἱ ἐναντίοι ἦσαν ἰσχυρότεροι, καὶ πτωχὸς ὁ Θρόνος τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐν τούτοις ἀναπόδραστος ἀνάγκη ὑπῆρχε νὰ κατασταλῆ δρασιμώτερον ὁ παφλάζων ξενισμὸς, καὶ μέσον ἄλλο παρὰ τὴν θρησκευτικὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν δὲν ὑπῆρχεν· εἰσβάλλει ὀρμητικὸς ὁ ἐναντίος, ἐπέργεται κατὰ τῶν ἀπὸ ρυτῆρος ἐν χαλινοῖς ἀφειμένους, ἀλλ' ἰδοὺ σήμερον ἀντιμέτωπος ὁ Πατριάρχης Κύριλλος, στρατιώτης ἀτρόμητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, « ἀμφοτέρων, ποιμὴν τε ἄριστος, ἀνὴρ τε ἀγαθός »· νέος Τριπτόλεμος ὁ μεγαλεπίβολος Κύριλλος σπεῖρει πλουσίᾳ χειρὶ τὴν διδασκαλίαν ἐν πάσῃ πόλει, ἐν πάσῃ κώμῃ καὶ κωμοπόλει, ἐν πάσῃ γωνίᾳ τοῦ Ἱεροσολυμικοῦ θρόνου, πανταχοῦ πηγνύει Σχολεῖα, πανταχοῦ φυτεύει τὰ ἀγλαόκαρπα τῆς παιδείας καὶ τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας δένδρα, καὶ διὰ γενναίων δαπανῶν ἐξασφαλίζει τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ὀρθοδόξων ἐκεῖνων λαῶν. Ἢδη Σχολεῖα Δημοτικὰ καλῶς συντηροῦνται δι' ἐξόδων τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου πανταχοῦ τῆς Παλαιστίνης· ἡδη ἀπολαύουσι τῆς εὐεργετικῆς προαιρέσεως τοῦ Ἁγιοταφίτου Πατριάρχου Κυρίλλου ἡ Ἰόππη, ἡ Αὐδδα, ἡ Γάζα, τὸ Ρέμπλι, ἡ Ραμάλα, τὸ Ἄβουτ, ἡ Πέριζετ, ἡ Τζίφνα, τὸ Γαίπε, ἡ Νεάπολις, τὸ Νουσισπίν, ἡ Πετζάλα, ἡ Βηθλεέμ, τὸ Περκίν, τὸ Πατριμρίν, ἡ Ναζαρέτ, τὸ Μουντζέδελ, τὸ Μαλοῦλ, τὸ Ρεένι, Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, Σάτζαρα, Οὔλαμ, Ἄκρη, Κάϊφφα, Ἄβουσιάν, Κουφραεσίφ, Κοράκη, Σάλτη, . . . ἀλλὰ τίς δύναται ν' ἀπομνημονεύσῃ τὰ ὀνόματα ἕλων τῶν μερῶν, ὅπου ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἔχει συνεστημένα καὶ συνιστᾷ Σχολεῖα; Ἡ ἀπαρίθμησις τούτων οὔτε ἀνγκαίᾳ εἶναι ἐν τῷ παρόντι, καὶ κοπιδεστέρα καθίσταται· ἐν πάσῃ δὲ τῇ Παλαιστίνῃ ἐκ μυρί-

ων στομάτων εὐλογία ἀναπέμπονται πρὸς οὐρανὸν ὑπὲρ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, καὶ ὑπὲρ πάσης τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος. Τί δὲ καὶ ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλήμ; Σχολεῖον Ἑλληνικὸν καλῶς κατηρτισμένον ἐντὸς τοῦ Πατριαρχείου· δύο Σχολεῖα Ἀλληλοδιδασκτικά, τὸ μὲν Ἑλληνικὸν, τὸ δὲ Ἀραβικὸν ἐν τῇ πόλει κῦτῃ ἐκτὸς τοῦ Πατριαρχείου, καὶ, ὅπερ θαυμαστὸν, νέαν εὐκλειχν ἐμποιοῦν εἰς τὸν ἄλλως ἐνδοξον τοῦτον ἄνδρα τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, Σχολεῖον διὰ τὰ Κοράσια τῶν Ἀράβων, ὁποῖον οὐδεπώποτε ὑπῆρξεν, οὐδ' ἦτον εὐκολον νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὰ ἀσιατικὰ ἤθη τῶν κατοίκων. Ὁ δὲ Πατριάρχης πρὸς συντέλειαν τοῦ ἔργου ἔχει καὶ Ἀραβας οἰκοτροφουμένους καὶ ἐκπαιδευομένους, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς Ἱερεῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ θρόνου, ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἄλλων γροικιοπαίδων ὑποτρόφων, οἱ ὅποιοι συναγερθέντες ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀπὸ οἰκογενειῶν ἀπόρων ἐκπαιδεύονται ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Λυκείῳ, ἵνα ποτὲ χρησιμεύσωσιν εἴτε ὡς Ἱερεῖς, εἴτε ὡς διδάσκαλοι, εἴτε καὶ ἀπλῶς ὡς χρηστοὶ πολῖται.

Τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὰ κοινωφελῆ ἔργα τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, ἄξια εἰλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης παντὸς φιλογενοῦς, παντὸς φίλου τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ὅμως ἐν τῇ ὄντως μεγάλη καὶ εὐγενεῖ αὐτοῦ ψυχῇ καὶ ταῦτα κρίνονται ἀνεπαρκῆ πρὸς ἐντελῆ καταρτισμὸν τοῦ πνεύματος τῶν διαπεπιστευμένων αὐτῷ λαῶν. Ἦδη ἀπὸ ὀκτῶ ἐτῶν μετεκομίσσατο ἐξ Εὐρώπης τυπογραφεῖον τέλειον καὶ πολλοῦ τιμώμενον μὲ χαρακτῆρας Ἑλληνικοῦς καὶ Ἀραβικοῦς, καὶ ἤδη ἐξεδόθησαν καὶ ἐκδίδονται πολλὰ μὲν Ἐκκλησιαστικὰ καὶ ψυχοσωτήρια βιβλία, τὰ μὲν πρῶτον ἤδη ἐκτυπούμενα, τὰ δὲ μετατυπούμενα, εἰς

τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· πλεῖστα δὲ ὅσα εἰς τὴν Ἀραβικὴν, καὶ μάλιστα τὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, τῶν ὁποίων ἐστεροῦντο ἅπασαι σχεδὸν αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Ἱεροσολυμικοῦ θρόνου. Εἶναι δὲ ὄχι ἴσως περιττὸν νὰ προστεθῇ ὅτι τὰ ἐκ Δαμασκοῦ ληφθέντα πρωτότυπα Ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, καὶ ταῦτα ἐπρόλαβεν ὁ Πατριάρχης νὰ καθάρισῃ ἀπὸ τῶν πολλῶν σφαλμάτων καὶ παροραμάτων, ὑποβαλὼν αὐτὰ ἐγκαίρως εἰς τὴν κρίσιν καὶ μελέτην ἀνδρῶν ἱκανῶν τὰ τοιαῦτα. Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο τοῦ Πατριάρχου πηλικά ἀγαθὰ καὶ σωτήρια θέλει περιποιήσῃ εἰς τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς εἶναι δῆλον οἴκοθεν. Περὶ δὲ τῆς τυπογραφίας ταύτης ἀνὴρ πολυμαθῆς ὁ Κύριος Διονύσιος Κλεόπας δικαίως ἔγραφεν ἄλλοτε: « Ἡλίκη δὲ καὶ ὄση ἔσται τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ τυπογραφείου ὠφέλεια, ἔδειξαν αὐτὰ τὰ πράγματα ἄχρι τοῦδε. Ἰεῖθρα γνώσεων πελαγίζουσιν ἤδη ἀνά πᾶσαν τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, καὶ ἀμφιλαφῶς καταρδεύουσι τῶν εὐσεβῶν τὰς ψυχὰς, αὐχμῶ καὶ δίψει συνεχόμενας. Καὶ καθὼς ὁ μεγαουργὸς ἐκεῖνος Θεσβίτης μετὰ μακρὰν καὶ κακωτικὴν ἀνομβρίαν ἐπαφῆκε πάλιν τῷ λόγῳ τὰ ὑδατόρρυτα νέφη ἐπὶ τοῦ δεινῶς ἐκτακέντος ἐδάφους τούτου, καὶ ἔλυσε τὴν κάκωσιν καὶ ὀδύνην τῶν ἀποθνησκόντων ἀνθρώπων, οὕτω καὶ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος μετὰ μακρὰν καὶ παγχάλεπον τῆξιν καὶ ἀποξήρανσιν ζωτικῆς ἱκμάδος, καὶ μετὰ μέγαν καὶ πολυώδυνον μαρασμὸν πνευματικῆς ἀτροφίας, ἐπιφανεῖς ἔλυσε τὴν ὀδύνην τοῦ δίψῃ καὶ λιμῶ φθίνοντος καὶ ἐκτηκομένου λαοῦ, καταρράγέντων τῇ Πατριαρχικῇ προστάξει ζωηρῶν ὄμβρων, θάλλουσαν βλάστην καὶ κάρπωσιν τῷ αὐχμῶντι ἐδάφει ἐπιχορηγούντων. Ἦδη ἐπληθύνθησαν εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας τὰ ἱερά καὶ ψυχοτρόφα

ἐκεῖνα βιβλία, ἅπερ πρότερον ἢ οὐδόλως ὑπῆρχον, ἢ ὀλίγιστα, μόλις καὶ ταῦτα μετὰ πολλῆς δαπάνης καὶ δυσχερείας ἐπρομηθεύοντο. Δύο μόλις ἔτη (ἔγραφε τῷ 1855) μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ τυπογραφείου παρήλθον, καὶ ἤδη οὐ μόνον Ἀπόστολοι καὶ Ὀκτώηχοι καὶ Ψαλτήρια ἀνά πέντε καὶ δέκα χιλιάδας ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς ἁγίας γῆς ἐξεχύθησαν, ἀλλὰ καὶ ἱεραὶ κατηχήσεις καὶ ἱεραὶ ἱστορίαι, μεγάλαι τε καὶ μικραὶ, ἐν αὐτῇ τῇ ἀραβικῇ γλώσσῃ τοῖς ὀρθοδόξοις Ἀραβι προσηνήχθησαν, καὶ πᾶσαν ἀκοὴν καὶ διάνοικιν τῶν τῆς πίστεως διδαγμάτων ἐπλήρωσαν. Ἢδη ἀντλοῦσιν οἱ πιστοὶ ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν τοῦ σωτηρίου πηγῶν, ἃς ὁ Πατριάρχης Κύριλλος διήνοιξε νῦν καὶ ἄφθονον ρεῖν παρεσκεύασε, καὶ ἄνευ ἀργυρίου βαδίζειν τε καὶ πίνειν ἐκέλευσεν. Ἢδη εὐφραίνεται μὲν ἡ πρόωγν διψῶσα ἔρημος, καὶ ὡς κρίνον ἀνθεῖ, ἀγαλλιώνται δὲ καὶ τοῦ Ἰορδάνου τὰ ἔρημα· ὅτι ἐρράγη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ φάραγξ ἐν γῆ διψῶση, κτλ.»

Τοιοῦτος λοιπὸν ὁ Πατριάρχης Κύριλλος πρὸς τοὺς λαοὺς ἐκείνους, τιοῦτοι λοιπὸν καὶ οἱ τριακόσιαι Καλόγηροι πρὸς τὸ ὀρθόδοξον γένος, ἄνδρες φιλογενέστατοι καὶ φιλόμουσοι καὶ ἄνωγς εὐσεβεῖα κεκοσμημένοι ἀληθεῖ, καὶ οὕτως αὐτοὶ οἶδασι καταβροχθίζειν (;) τὰς εισόδους τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου· καὶ εἶθε, εἶθε, μυριάκις εἶθε νὰ εἶχε καὶ πολλοὺς ἄλλους τὸ ὀρθόδοξον γένος τοιοῦτους καταβροχθιστάς, διότι τότε μόνον ἠθελε πληθυνθῆ ἡ γνώσις καὶ ἠθελον φωτισθῆ πολλοί. Ἀλλὰ τίς οἶδε; Ἴσως, καὶ διατὶ οὐχὶ βεβαίως; Βεβαίως ἢ περὶ τὰ τοιαῦτα δαπάνη λυπεῖ τὸν κακολόγον τοῦτον ξένον, καὶ διὰ τοῦτο Ἰουδαϊκῶς κραυγάζει « εἰς τί ἡ ἀπώλεια τοῦ μύρου τούτου; οὐκ ἔδει τοῦτο πραθῆναι καὶ δο-

θῆναι πτωχοῖς; » Κατανοεῖ ὁ δεινὸς Ἰησοῦϊτισμὸς, ὅτι αἱ ὄντως μεγαλουργίαι αὐταὶ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου ἀπεγείσασαν ἤδη τὴν ὀρθόδοξον ποίμνην κατὰ τῆς Δυτικῆς Προπαγάντας, καὶ ὅτι ἐπίσκοπος ἤδη ὀφθαλμὸς ὁ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου ἀγρόπνως ἐπισκοπεῖ καὶ ἐφορᾷ τοῦ Χριστοῦ τὸ ποίμνιον, καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦδε, ἐνόσω τὸ Κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου εὐπορεῖ, καὶ ἐνόσω οἱ Ἁγιοταφίται εἰσι τοιοῦτοι ὅποιοι εἶναι, τοῦ ξενισμοῦ αἱ θρησκευτικαὶ προσπάθειαι μεραταίωνται· αἱ δὲ σκέψεις αὐταὶ εἶναι τὸ ἐλατῆριον τῆς κακολόγου γλώτσης τοῦ ξένου αὐτοῦ διατριβογράφου καὶ εἵτινες ἄλλοι κατ' αὐτόν.

Ἐν τούτοις ἀκολουθήσωμεν τῷ Γεραρῷ τούτῳ τῆς Ὄρθοδοξίας προμάχῳ καὶ πρὸς ἄλλας αὐτοῦ ἀγαθὰς πράξεις· μεταβῶμεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰσέλθωμεν πρῶτον εἰς τὸ κατὰ τὸ Φανάριον Ἀγιοταφικὸν Μετόχιον, καὶ ἴδωμεν κάκει τὸν Πατριάρχην Ἀγιοταφίτην. Ἐλπίζομεν, ὅτι ἴσως ἐπὶ τέλους πεισθῆ ἡ κακολογία, ὅτι ἀδικεῖ οὐχὶ τὸν Πατριάρχην Κύριλλον καὶ τοὺς Ἀγιοταφίτας, ἀλλὰ τὸ γένος ἅπαν τῶν Ὄρθοδόξων, ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπότητα αὐτὴν ἐν τῷ προσώπῳ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ πολλὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ κοπιῶντος, προῖκα δὲ καὶ παρὰ δίκην ὑβριζομένου, διότι « δεινὸν γε ἡ ἄγνοια, καὶ πολλῶν κακῶν τοῖς ἀνθρώποις αἰτία, ὥσπερ ἀχλὺν τινα καταχέουσα τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀμαυροῦσα, καὶ τὸν ἐκάστου βίον ἐπισκιάζουσα ». (Λουκ.)

Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ Φανάριον Μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου, καίμενον ἐνθα κεῖται, καὶ ἀπὸ οἴκου ἀπλοῦ προσεπκυξηθὲν καὶ μεγκλυθὲν οἶον ὀρᾶται νῦν διὰ προσθήκης διαφόρων ἄλλων οἰκίσκων καὶ οἰκοπέδων, μαρτυρεῖ καὶ αὐτὸ τὴν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τά-

φου πρόνοιον πάσης τῆς Ἁγιοταφίτικῆς ἀδελφότητος, πάντων τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀπὸ τοῦ ἀοιδίου Θεοφάνους τοῦ πρώτου αὐτὸ ἀγοράσαντος καὶ ἐξῆς, ἐξ ἧς καὶ μόνης καὶ αἱ εἴσοδοι τοῦ κοινοῦ τῶν Ἁγιοταφίτων εὐρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἐν ὀλίγοις πιστοὺς δούλους ὁ Θεὸς ἐπὶ πολλῶν καθιστᾷ. Ἄλλ' ἀφοῦ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἀνέβη τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπως τὰ ἄλλα Μοναστήρια, οἱ ἄλλοι Ναοὶ, τὰ ἄλλα Μετόχια, αἱ ἄλλαι ἰδιοκτησίαι τοῦ κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου ἀνωκοδομήθησαν, ἐπηυξήθησαν καὶ ἐκαλλύνθησαν, ἔπρεπε καὶ τὸ Μετόχιον τοῦτο εὐρισκόμενον μάλιστα ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἔπρεπε δι' ἀνοικοδομῶν καὶ οἰκοδομῶν νέων ν' ἀξιωθῆ τῆς καλλαισθησίας καὶ φιλοκαλίας τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου. Ἀνίσως δὲ ἡ φιλοκαλία ἦναι μαρτύριον καρδίας καλῆς, ἡ φιλανθρωπία, ἡ φιλογένεια, τὸ φιλόμουσον ὁποίας καρδίας εἰσὶ τεκμήρια; Ἡ περὶ τὸ Μετόχιον τοῦτο συνοικία ἐστερεῖτο σχολείου τῶν κορασίων, καὶ τὰ κοράσια ἢ ἠναγκάζοντο νὰ πορεύωνται μακρὰς ὁδοὺς, πρᾶγμα τοῦτο ἀκροσφαλὲς ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τὴν πληθὺν καὶ πανσπερμίαν τῶν κατοίκων, εἰς διδασκαλεῖα, ἢ ὄφειλον νὰ οἰκουρῶσιν ἀπαίδευτα τὴν ἀνάγκην ταύτην ἀπέκειτο εἰς τὸν Πατριάρχην Κύριλλον νὰ θεραπεύσῃ, καὶ νὰ θεραπεύσῃ ἀξίως τῆς μεγάλης καρδίας καὶ τῆς περὶ τὰς τοιαύτας δαπάνας ἐλευθεριότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀγαθῆς ἐν γένει τῶν Ἁγιοταφίτων πάντων προαιρέσεως. Καὶ ὁ Μῶμος αὐτὸς ἤθελε βουβαθῆ ἐνώπιον τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου Μουσείου, ὅπερ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἐμεγαλοῦργησεν· εἰ δὲ τὸ οἰκοδόμημα τοῦτό ἐστι τοιοῦτον, διαπρεπεστέρη ὅμως εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ διακό-

σμησις, καὶ μείζων καὶ ἀρίστη ἡ διοργάνωσις. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπεσκέφθη ἄλλοτε τὸ Σχολεῖον τοῦτο καὶ ὁ γράφων τὰ ὀλίγα ταῦτα, καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος δύναται νὰ μαρτυρήσῃ, ὅτι ὁ Πατριάρχης Κύριλλος πολὺς περὶ πάσας τὰς εὐγενεῖς πράξεις, πολὺς περὶ τὴν σύσασιν καὶ συντήρησιν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, εἶναι μυριέπαινος περὶ τὸν διοργανισμὸν σχολείου τῶν κορασίων. Μεταξὺ τῶν ἄλλων πλεονεκτημάτων ἡ Σχολὴ αὕτη ἔχει γενικὴν καὶ εἰδικὴν ἐπίσκοπον Μοναχὴν σεβασμίαν καὶ κοσμίαν, μετάπεμπτον ἐκ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις γυναικείων Μοναστηρίων, ἧτις διημερεύει παρὰ τῷ σχολείῳ τούτῳ, ἧτις δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπισκέπτεται αὐτὸ, ἧτις εἶναι ἡ ἀγαθὴ μήτηρ διδασκουσῶν καὶ διδασκομένων, καὶ ἧτις συνοδεύει τοὺς ξένους τοὺς εἰς αὐτὸ ἐρχομένους πρὸς ἐπίσκεψιν, ἀνίσως τοῖς ἐπιτραπῆ. Εὐλογημένη εἶη σεβασμία Μήτηρ, ἡ ὁποία φιλοστόργως ἀφιέρωσας τὰς πολιὰς ἡμέρας τοῦ βίου σου εἰς ἔργον τοιοῦτον ἅγιον καὶ εὐσεβές. Διδασκαλία σκόπιμος καὶ εἰς κοράσια πρέπουσα, διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι βίου σεμνοῦ καὶ ἱκανότητος ὁμολογουμένης, ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἔφορος καὶ συντηρητὴς εἶναι τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τοῦ σχολείου τούτου, ἐξ οὗ προώριστα ν' ἀποφοιτῶσιν αἱ μέλλουσαι ὁμογενεῖς μητέρες οὐχὶ μόνον παιδεία, ἀλλὰ καὶ βίῳ σεμνῷ, ἀλλὰ καὶ εὐσεβεῖα μάλιστα κεκοσμημένοι. « Ἀείμνηστον θέλει διαμένει τὸ ὄνομα τοῦ καθιδρυτοῦ καὶ συντηρητοῦ τοῦ σχολείου τούτου τῶν κορασίων, καὶ ἐθνικὴν τῷ ὄντι χρεωστοῦμεν εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν προστατὴν αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐκπαιδεύονται διακόσια ὀρθόδοξα κοράσια τῶν πέριξ ἐνοριῶν κτλ. » (Ἀμάλθ. φύλ. 833). Ἐντὸς δὲ τοῦ αὐτοῦ Μετοχίου ἐν ἀρμοδίᾳ θέσει ὑπάρχει καὶ τὸ σχολεῖ-

ον τῶν ἀρρένων εὖ καὶ τοῦτο ὀργανισμένον, καλῶς καὶ τοῦτο διευθυνόμενον, ὅπου πληθὺς παίδων ὑπὸ ἀξίων διδάσκονται διδασκάλων, καὶ ὅπου ἀπὸ στόματος τασούτων παίδων εὐλογεῖται ἅπανα ἡ ἀγιοταφίτικῃ ἀδελφότητι καὶ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος, συντηρούμενον καὶ τοῦτο δι' ἐξόδων τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου. Ἄλλ' ὁ Πατριάρχης Κύριλλος, ὁ τοῦ φωτισμοῦ τῶν ὁμογενῶν διάπυρος προστάτης, ὁ τὸ κλέος τῶν Ὁρθοδόξων ἐν γένει καὶ τοῦ ὀρθοδόξου Κλήρου, καὶ ἰδίως τοῦ τῶν Ἀγιοταφίτων περὶ πολλοῦ ποιούμενος ἔχει διαρκῶς καὶ ἐν τῇ κατὰ τὴν Χάλκην περιωνύμῳ θεολογικῇ Σχολῇ μαθητὰς Ἀγιοταφίτας, ἄλλους μὲν ἀποφοιτήσαντας ἤδη καὶ ἐν τῷ Ἀγιοταφίτικῷ καταταχθέντας Κλήρῳ, ἄλλους δὲ σπουδάζοντας εἰσέτι δι' ἐξόδων τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ προωρισμένους νὰ συγκροτήσωσι τὸν Ἀγιοταφίτικὸν Κλήρον τῆς νεωτέρας γενεᾶς. Τί ἄλλο ἔπρεπε ὁ Πατριάρχης Κύριλλος καὶ οἱ Καλόγηροί του, τί ἄλλο, τί μείζον ἔπρεπε νὰ πράξωσι διὰ νὰ φιμωθῇ τὸ στόμα τῆς κακολογίας; Τίς ἔχει νὰ δείξῃ ἔργα ἄλλης Κοινότητος εἴτε ὀμοδόξου, εἴτε ἑτεροδόξου ἐφάμιλλα τῶν ὄντως μεγάλων τούτων ἔργων τῆς ἀγιοταφίτικῆς ἀδελφότητος; Τίς ἄλλος σκοπιμώτερον ἐδαπάνησε παρ' ὅπως καὶ ὅσα δαπανᾷ ὑπὲρ τῆς εὐκλείας τῶν Ὁρθοδόξων καὶ ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τῶν ὁμογενῶν ὁ Πατριάρχης Κύριλλος καὶ οἱ τριακόσιοι Καλόγηροί του; Ἀλλοίμονον, ἀνίσως ὁ τύπος, τὸ θεῖον τοῦτο δῶρον, τὸ ὄργανον τοῦτο τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων καὶ ἐνθυμήσεων, τὸ προωρισμένον εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀληθείας, ἀνίσως εἰς τινῶν μισανθρώπων καὶ μισοκάλων χεῖρας καθίσταται μέσον πηθῶν, ἐκδικήσεων καὶ ψεύδους διάδοσιν! Ἀλλοίμονον, ἀνίσως παρά τισι δημοσιογράφοις, οἷς ἐ-

πιτέτραπται ἢ πρὸς τὴν ἀλήθειαν μόρφωσις τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, ἀνίσως παρ' αὐτοῖς λογίζεται « ἐν εἴῃ τιμῇ ἡμὲν ἐσθλὸς ἦδὲ καὶ κακός! » Καὶ ἀνίσως αὐτοὶ ψυχραίνωσι τὸν πρὸς τὰ κηλὰ ζῆλον τῶν ἄλλων δι' ἀκαίρων καὶ ψευδῶν ἀγγελιῶν, οἱ ὅποιοι ὤφειλον μᾶλλον ἐπιτηδεῖως νὰ ὑπεκκαίωσιν αὐτὸν, ζωηροῦντες αὐτῶν τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα! Ἄλλ' οἱ ἔργων τοιούτων ἀγαθῶν πράκτορες ὅπως δὲν ἐπιδιώκουσι τὸν ἐξ ἀνθρώπων ἔπαινον, οὕτως οὐδ' ὑπὸ τῶν κακολογούντων θροοῦνται τούτων οὐ φροντὶς Ἰπποκλίδη. Οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες πράττουσι τὸ ἀγαθὸν οὐχὶ δι' ἄλλο, εἰμὴ διότι εἶναι ἀγαθὴ αὐτῶν ἡ καρδία, καὶ διότι τὸ πραττόμενον εἶναι ἀγαθὸν, περὶ δὲ τῆς στρεβλῆς κρίσεως οὐδεὶς λόγος, παρ' οἷς « σωφροσύνη πάρεστιν, ἐγκράτεια ἀσκεῖται, ἀδικία ἐκπορθεῖται, δικαιοσύνη μελετᾶται, νόμος πολιτεύεται, θεοσεβεία πράσσεται, Θεὸς ὁμολογεῖται, ἀλήθεια βραβεύει, χάρις συντηρεῖ, εἰρήνη περισκέπει, λόγος ἅγιος ὀδηγεῖ, σοφία διδάσκει, ζωὴ βραβεύει, Θεὸς βασιλεύει (Θεοφ. Ἀντιοχ. Ἐπίσκ. Βιβλ. Γ'). » Ἄλλ' ὁ Πατριάρχης Κύριλλος προάγει μείζον ἔτι τὸ ἔργον τοῦ φωτισμοῦ τῶν Ὁρθοδόξων, σπεύδει μακρὰ βιβάων περὶ τὸν καταρτισμὸν τοῦ Ἀγιοταφίτικοῦ Κλήρου· παῖδας Ἀγιοταφίτας δι' ἐξόδων τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου ἐκάθισεν ὁ Πατριάρχης Κύριλλος πολλοὺς ἐν τοῖς θρανίοις τῶν Γυμνασίων καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τούτων τινὰς ἀπέστειλε καὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς σοφῆς Εὐρώπης, ὧν ἄλλοι μὲν ἀποφοιτήσαντες ἐπανῆλθον ἤδη μεταξὺ τῶν Ἀγιοταφίτων κοσμοῦντες τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα, μὲ τὰ ὅποια περιέβαλεν αὐτοὺς ἡ ἀγιοταφίτικῃ ἀδελφότητι, ἄλλοι δὲ τούτων διάδοχοι ἀπεστάλησαν καὶ ἤδη σπουδάζου-

σι καὶ αὐτοὶ, ἐτοίμων ἄλλων ὑπαρχόντων πρὸς διαδοχὴν. Ἦ-
δη ὑποτακτικοὶ, διάκονοι, ἱερομόναχοι, γραμματεῖς καὶ ἄλ-
λοι Ἄγιοταφῖται εἰσὶν ἅπαντες κατὰ μέτρον λόγιοι, ἐκπαι-
δευθέντες δι' ἐξόδων τοῦ Κοινοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ ἐξ ἀ-
γαθῆς προαιρέσεως τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, διακρινόμενοι
πρὸ πάντων διὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῶν βίου καὶ πάση
χριστιανικῆς ἡθеси πρεπούση ἀρετῇ.

Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, οὐδ' ἐγὼ ὁ χαράττων ταύτας
τὰς ἀσθενεῖς γραμμάς, οὐδ' ἐγὼ ἐπιλήσομαί σου· *κολληθεῖη*
ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου, εἰ μὴ σου μνησθῶ· διότι
σύ ὑπῆρξας τὸ λίκνον τῆς νεότητός μου, διότι σύ πρώτη καὶ
σύ μόνη μ' ἐπότισας τὸ γάλα τῆς εὐσεβείας, καὶ με περιέθαλ-
ψας ἀπὸ τῆς δεκατοῦς ἡλικίας μου ἕως οὗ ἠνδρώθην. Σὺ σε-
βασμία χορεία τῶν Ἄγιοταφίτων, σὺ Μακαριώτατε Πατρι-
άρχα Κύριλλε, σεῖς ἐδαπανήσατε τοσαῦτα ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη
ὑπὲρ τῆς μικρᾶς σπουδῆς μου καὶ ἐν Ἑλλάδι, καὶ εἰς ὑμᾶς
ὀφείλω ὅλην μου τὴν ὑπαρξίν, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ὀνειδισμοὶ
τῶν ὀνειδιζόντων ὑμᾶς ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ.

Τ Ε Λ Ο Σ.